

DICTIONARUL DIALECTULUI MEGLENOROMÂN

Du – Dv

NICOLAE SARAMANDU, ALINA CELAC, CARMEN-IRINA FLOAREA,
MARILENA TIUGAN

(Coordonator: NICOLAE SARAMANDU)

Publicăm în prezentul număr al revistei „Fonetică și dialectologie” fascicula **Du–Dv** din *Dicționarul dialectului meglenoromân*, cu care se încheie litera **D**. Literele anterioare, publicate în revista de față (**A–Ă**: FD, XXIX, 2010, **B**: FD, XXX, 2011, **C**: FD, XXXI, 2012) au fost reunite în *Dicționarul dialectului meglenoromân, general și etimologic*, volumul I (**A–C**), București, Editura Academiei Române, 2013, XVI + 298 p. În numărul anterior al revistei au apărut literele **Č, D–Dr** (FD, XXXIV, 2015).

SIGLE

(Surse)

- ALDM I, II = Petar Atanasov, *Atlasul lingvistic al dialectului meglenoromân*, vol. I, București, 2008; vol. II, București, 2013.
- ALR I, 1, 2 = *Atlasul lingvistic român*. Publicat de Muzeul Limbii Române din Cluj sub conducerea lui Sextil Pușcariu. Partea I, vol. I. Cluj, 1938 [h. 1–150]; vol. II, Sibiu, Leipzig, 1942 [h. 150–302], (punctele 012 Liumnița, 013 Țârnareca; anchete efectuate de Sever Pop).
- ALR II, 1 = *Atlasul lingvistic român*. Partea II, de Emil Petrovici, vol. 1, Sibiu, Leipzig, 1940 [h. 1–296].
- ALR II, Supl. = *Atlasul lingvistic român*. Partea II, de Emil Petrovici, vol. 2, *Supliment. Termeni considerați obsceni*, Sibiu, Leipzig, 1942 [h. 1–20], (punctul 012 Liumnița; anchetă efectuată de Th. Capidan).
- ALR II, s.n., 1–7 = *Atlasul lingvistic român. Serie nouă*, întocmit de Institutul de Lingvistică al Filialei din Cluj a Academiei Republicii Populare Române sub direcția acad. Emil Petrovici, vol. 1–7, București, 1956–1972 [h. 1–2248].
- AtaM = Petar Atanasov, *Meglenoromâna astăzi*, București, 2002.
- Can¹ = I.-A. Candrea, *Glosar megleno-român*, în „Grai și suflet”, III/1, București, 1927, p. 175–209 (**A–C**).
- Can² = I.-A. Candrea, *Glosar megleno-român*, în „Grai și suflet”, III/2, București, 1928, p. 381–412 (**Č–L**).

FD, XXXV, București, 2016, p. 163–204

- Can³ = I.-A. Candrea, *Glosar megleno-român*, în „Grai și suflet”, VI, București, 1933–1934, p. 163–192 (M–R).
- Can⁴ = I.-A. Candrea, *Glosar megleno-român*, în „Grai și suflet”, VII, București, 1937, p. 194–230 (S–Ž).
- Can T¹ = I.-A. Candrea, *Texte meglenite*, în „Grai și suflet”, vol. I/2, București, 1924, p. 261–285.
- Can T² = I.-A. Candrea, *Texte meglenite*, în „Grai și suflet”, vol. II/1, București, 1925, p. 100–128.
- Can T³ = I.-A. Candrea, Ov. Densusianu, Th. D. Speranția, *Graiul nostru. Texte din toate părțile locuite de români*, vol. II, București, 1908, p. 163–170.
- Cap¹ = Th. Capidan, *Meglenoromânii. Istoria și graiul lor*, vol. I, București, 1925.
- Cap² = Th. Capidan, *Meglenoromânii. Literatura populară la meglenoromâni*, vol. II, București, 1928.
- Cap = Th. Capidan, *Meglenoromânii. Dicționar meglenoromân*, vol. III, București, 1935.
- Cerna A = Anchetă efectuată cu *Chestionarul Noului Atlas lingvistic român în localitatea Cerna, jud. Tulcea*, de Nicolae Saramandu în 1973 (5 caiete aflate în *Arhiva Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan–Alexandru Rosetti”*, București).
- Cerna A / Supl. = Cerna A, răspunsuri suplimentare.
- Cerna T = Texte meglenoromâne (pe bandă magnetică, aflate în *Arhiva Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan–Alexandru Rosetti”*, București) din localitatea Cerna, jud. Tulcea, culese de Nicolae Saramandu și Marilena Tiugan în 1971; transcriere: Marilena Tiugan.
- Dms = Nicolae Paia, Teodor Minda, *Dicționar meglenoromân* (lucrare în manuscris, aflată în *Arhiva Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan–Alexandru Rosetti”*, București).
- DP = Dimitrie Papatsafa, *Prikozmur din Meglenia (Мегленско-Влашки приказни)*, Skopje, 1997 (cu *Glosar*, p. 225–261).
- Kats = Nik. Ath. Katsanis, *Οι Βλάχοι του Πάϊκου (του Βυζαντινού Θέματος των Μογλενών)*, Salonic, 2001.
- MP = Maria G. Papageorgiou, *Παραμυθια απο μυθους αρχαιων ελληνικων ποιητικων εργαων που χαθηκαν και αλλα παραμυθια του βλαχοφωνου χωριου Σκρα (Λιουμνιτσα)*, Salonic, I, 1984.
- Pap¹ = Pericle Papahagi, *Glosar*, în *Românii din Meglenia. Texte și glosar*, București 1900, p. 30–72.
- Pap² = Pericle Papahagi, *Glosar*, în *Meglano-românii. Studiu etnografico-filologic* (extras din „Analele Academiei Române”. Seria II, tom. XXV. Memoriile Secțiunii Literare, 35 [1902–1903]), București 1902, p. 185–267.
- Pap M¹ = Pericle Papahagi, [Texte], în *Românii din Meglenia. Texte și glosar*, București, 1900, p. 9–29.
- Pap M² = Pericle Papahagi, *Introducere; texte; obiceiuri, basme etc. în Meglano-românii. Studiu etnografico-filologic* (extras din „Analele Academiei Române”. Seria II, tomul XXV. Memoriile Secțiunii Literare, 35 [1902–1903]), București, 1902, p. 1–184.
- W = Gustav Weigand, *Vlacho-Meglen. Eine ethnographisch-philologische Untersuchung*, Leipzig, 1892.
- Wild = Beate Wild, *Meglenorumänischer Sprachatlas*, Hamburg, 1983.

BIBLIOGRAFIE

În afara dicționarilor generale ale limbii române, pentru stabilirea originii cuvintelor am apelat la următoarele lucrări lexicografice:

- Andriōtē, N.P., *Etymologiko lexiko tēs koinēs neoellēnikēs*, Salonic, 1951 (citată după ediția a doua, corectată, 1971).
- Baubec, Agiemin/ Grecu, Mitiță, *Dicționar turc-român*, București, 1979.
- BER I – Vl. Georgiev, Iv. Gălăbov, J. Zaimov, St. Iliev, (redactor responsabil) Vl. I. Georgiev, *Bălgarski etimologičen rečnik*, I, Sofia, 1971.
- Brad-Chisacof, Lia (coordonator), *Dicționar neogrec-român*, ediția a doua adăugită și revizuită, București, 2000.
- Buchholz, Oda / Fiedler, Wilfried / Uhlisch, Gerda, *Wörterbuch Albanisch-Deutsch*, Leipzig, 1977.
- CDDE – I.-A.Candrea, Ov. Densusianu, *Dicționarul etimologic al limbii române. Elementele latine (A – Putea)*, București, 1907–1914.
- DDA – Tache Papahagi, *Dicționarul dialectului aromân, general și etimologic*, ediția a doua augmentată, București, 1974.
- Gerov, Najden, *Rečnik na bălgarskij ezik*, I, Plovdiv, 1895.
- Iovan, Tiberiu, *Dicționar bulgar-român*, București, 1994.
- Mladenov, Stefan, *Etimologičeski i pravopisen rečnik na bălgarskija kniževen ezik*, Sofia, 1941.
- Poposki, Aleksa/Atanasov, Petar, *Makedonsko-francuski rečnik*, Skopje, 2007.
- RMJ I–III – Blaže Koneski (redactor responsabil), Todor Dimitroski, Blagoja Korubin, Trajko Stamatovski, *Rečnik na makedonskiot jazik*, I–III, Skopje, 1965–1979.
- Suciu – Emil Suciu, *Influența turcă asupra limbii române*, II. *Dicționarul cuvintelor românești de origine turcă*, București, 2010.
- Topciu, Renata / Maloneshi, Ana / Topciu, Luan, *Dicționar albanez-român. Fjalor shqip-rumanisht*, Iași, 2003.
- Türkçe-İngilizce Redhouse Sözlüğü. The Redhouse Turkish-English Dictionary*, Istanbul, 2007.
- Wendt, Dr. Heinz F., *Langenscheidts Taschenwörterbuch. Erster Teil, Neugriechisch-Deutsch*, Berlin / München, 1969 (citată după ediția a opta, 1978).

ABREVIERI

ac. = acuzativ
 adj. = adjectiv, adjectival
 adj. nehot. = adjectiv nehotărât
 adv. = adverb, adverbial
 alb. = albanez(ă)
 aor. = aorist
 ar. = aromân(ă)
 art. = articulat
 art. dem. = articol demonstrativ
 art. hot. = articol hotărât
 art. nehot. = articol nehotărât
 art. pos. = articol posesiv
 bg. = bulgar(ă)
 cf. = confer
 cit. = citește
 col. = colectiv
 conj. = conjuncție

dat. = dativ
 der. = derivat
 determ. = determinant
 dial. = dialectal
 dim. = diminutiv
 dr. = dacoromân(ă)
 et. = etimologie (originea cuvântului)
 et. nec. = etimologie necunoscută
 expr. = expresie, expresii
 expr. invar. = expresie invariabilă
 f. = feminin
 fam. = familiar
 fig. = figurat
 gen. = genitiv
 ger. = gerunziu
 gr. = grec(esc)
 impers. = impersonal

interj. = interjecție	pop. = popular
intrans. = intransitiv	prep. = prepoziție
invar. = invariabil	pron. = pronume, pronominal
ir. = istroromân	pron. nehot. = pronume nehotărât
înv. = învechit	pron. pers. = pronume personal
lat. = latin(ă)	refl. = reflexiv
lit. = literal	rom. lit. = româna literară
loc. adj. = locuțiune adjectivală	s. = substantiv
loc. adv. = locuțiune adverbială	sb. = sârb(esc)
loc. conj. = locuțiune conjuncțională	s. col. = substantiv colectiv
loc. pron. = locuțiune pronominală	s.f. = substantiv feminin
m. = masculin	sg. = singular
mac. = mecedonean(ă) (slavă)	sgt. = singularia tantum
mbg. = macedobulgar, macedonean (slav); cf.	sl. = slav
mac.	s.m. = substantiv masculin
mgl. = meglenoromân(ă)	s.n. = substantiv neutru
nom. = nominativ	subst. = substantiv
n. pers. = nume de persoană	s.v. = sub voce
n. pr. = nume propriu	tranz. = tranzitiv
num. card. = numeral cardinal	tc. = turc(esc)
num. col. = numeral colectiv	unipers. = unipersonal
num. ord. = numeral ordinal	var. = variantă
p. = pagina	vb. = verb
peior. = peiorativ	vb. = vechi bulgar
p. ext. = prin extensie	vgr. = vechi grecesc
pl. = plural	voc. = vocativ
plt. = pluralia tantum	vsl. = vechi slav

ALFABETUL

A, Ă, B, C, Č, D, Δ, Đ, E, Ę, F, G, Ğ, Ġ, H, H', I, J, K, L, L', M, N, N', O, Q, P, R, S, Ș, T, Θ, Ț, U, V, X, Z.

a, ă, b, c, č, d, Δ, đ, e, ę, f, g, ğ, ġ, h, ħ, i, j, k, l, l', m, n, n', o, q, p, r, s, ș, t, θ, ț, u, v, x, z.

LOCALITĂȚI MEGLENOROMÂNE

R. Macedonia:

Úmă (Húma)

Grecia:

Birislāv (Birislav), gr. Περίκλεια

Cúpa (Cúpa), gr. Κούπα

Lúnġh (Lúgunța), gr. Λαγγαδιά

Lumniță (Liumnița), gr. Σκρᾶ

NŃnti (Nănta), gr. Νότια

Óșani (Óșani), gr. Αρχάγγελος

Țarnăreca (Țarnaréca), gr. Κάρπη

Du – Dv

du- Prefix cu valoare aspectuală, care arată că acțiunea s-a efectuat complet, până la capăt, că s-a terminat, că a fost dusă până la bun sfârșit.

Et.: mac., bg. *do*.

duác *s.n.* Cap 118; Dms. În expr. *A' vini d̄uac*. (I-a venit de hac.) Cap 118 s.v.

Var.: **d̄uac**.

Et.: din *du* (= *dī'*) + *ac*².

d̄uac vezi **duác**.

duámnum, **duámnári**, **duámnáj**, **duámnat** *vb.* I. *Intranz.* Dms s.v. *ámnum*. A merge, a umbla (până la capăt), a termina de umblat.

Et.: din *du-* + *ámnum*.

duámplum, **duámplári**, **duámpláj**, **duámplát** *vb.* I. *Tranz.* Dms s.v. *ámplám*. A termina de umplut.

Et.: din *du-* + *ámplum*.

duán, *pl. duán s.m.* Pap² 77; Cap 118; Dms. Șoim. *Si zgrípí un duán și ăy l̄o cáia*. (S-a repezit un șoim și a luat oaia.) Dms s.v.

Et.: tc. *doğan*.

duánflum, **duánflári**, **duánfláj**, **duánflát** *vb.* I. *Tranz.* Dms s.v. *ánflum*. A umfla de tot, a termina de umflat.

Et.: din *du-* + *ánflum*.

duántrum, **duántrári**, **duántráj**, **duántrát** *vb.* I. *Intranz.* Cap 22 s.v. *ántru*; Dms s.v. *ántru*. A intra de tot. *Níți nu duántró*. (Nici n-a intrat de tot.) Cap 22 s.v. *ántru*.

Et.: din *du-* + *ántru*.

duár, **duárári**, **duáráj**, **duárát** *vb.* I. *Tranz.* Dms s.v. *ar*. A termina de arat.

Et.: din *du-* + *ar*¹.

duárd, **duárdiri**, **duárs**, **duárs** *vb.* III. *Tranz.* și *intranz.* Cap 26 s.v. *ard*; Dms s.v. *ard*. A arde până la cap, a (se) termina de ars. *Până nu duárdi luminár̄a*. (Până

nu arde până la cap lumânarea.) Cap 26 s.v. *ard*.

Et.: din *du-* + *ard*.

duăcrés vezi **dunăcrés**.

duádă vezi **dódă**.

duălăjés, **duălări**, **duăláj**, **duălăt** *vb.* *Tranz.* IV. Dms s.v. *ălăjés*. A atinge cu mâna.

Et.: din *du-* + *ălăjés*.

duămbód, **duămbudári**, **duămbudáj**, **duămbudát** *vb.* I. *Tranz.* Dms s.v. *ămbód*. A îmboldi.

Et.: din *du-* + *ămbód*.

duămn vezi **domn**.

duăr vezi **dor**^{1,2}.

duărgăsés, **duărgásiri**, **duărgásij**, **duărgásit** *vb.* IV. *Tranz.* Dms s.v. *ărgăsés*. A termina de argăsit.

Et.: din *du-* + *ărgăsés*.

duărgés, **duărgári**, **duărgáj**, **duărgít** *vb.* IV. *Tranz.* Dms s.v. *ărgés*. A cheltui toți banii.

Et.: din *du-* + *ărgés*.

duărm vezi **dorm**.

duărmă vezi **dormă**.

Duărmi vezi **Dórmi**.

duăsta vezi **dósta**.

duăuzót vezi **d̄uzót**.

duăzdisés, **duăzdisíri**, **duăzdisij**, **duăzdisit** *vb.* IV. *Intranz.* Dms s.v. *ăzdisés*. A turba de tot.

Et.: din *du-* + *ăzdisés*.

dubără *s.f.* Pap² 77; Can² 390; Cap 118; Dms. Înșelăciune.

Dar dubără. A trage (pe cineva) pe sfoară. *Ă' dăr̄oá únă dubără*. (L-a tras pe sfoară.) Dms s.v. **Fac dubără**. A pune la cale o înșelăciune. *Că călúgári' nu si pridédiră, [túr̄i] cătără fésiră dubără*. (Cum călugării nu s-au predat, [turcii] se apucară, puseră la cale o înșelăciune.) Pap M² 156/5.

Et.: tc. *dubara* (mac., bg. *dubara*).

dubát, dubátiri, dubátúĭ, dubátút
vb. III. *Tranz.* Dms s.v. *bat*. A bate foarte tare.

Et.: din *du-* + *bat*.

dubăbés, dubăbéri, dubăbĭĭ, dubăbít
vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *băbés*. A termina de moșit.

Et.: din *du-* + *băbés*.

dubărbărés, dubărbări, dubărbăriĭ, dubărbărit
vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *bărbărés*. A trāncāni, a flecāri (pānā la saturaĭe).

Et.: din *du-* + *bărbărés*.

dubăstisés, dubăstisiri, dubăstisĭĭ, dubăstisít
vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *băstisés*. A distruge de tot.

Et.: din *du-* + *băstisés*.

dubătālisés vezi **dubătānisés**.

dubătānāsés, dubătānāsiri, dubătānāsĭĭ, dubătānāsít
vb. IV. *Tranz.* Dms. A termina de bātut ĩn piuā.

Var.: **dubătālisés** (Dms s.v.).

Et.: din *du-* + *bătānāsés*.

dubęu, dubĭĭari, dubĭĭuĭ, dubĭĭút
vb. I. *Tranz.* Can² 384; Cap 37 s.v. *bęau*, 118; Dms s.v. *bęau*. A bea, a suge (pānā la ultima picāturā); a termina de fumat. *Frāti, mĭni mi āri dubĭĭút, nu ti du s-ti spārgā și tĭni.* (Frate, pe mine m-a supt pānā la ultima picāturā, nu te duce sā te ucidā și pe tine.) Cap² 26/43; *Cā dābė vĭnu, [māmúșu] āu lę őla ān mōn și āsi prin úșā.* (Dupā ce bea tot vinul, [nașul] ia oala ĩn māini și iese pe ușā.) Can T² 123/16; *Cā la dābĭĭú țĭgāru, si sculó.* (Dupā ce terminā de fumat țĭgara, se sculā.) MP 180/28.

Var.: **dābęau** (Dms s.v. *bęau*), **dābęu** (Can² 384).

Et.: *du-* + *bęu*.

dubés¹, dubĭri, dubĭĭ, dubít
vb. IV. *Tranz.* Can² 390; Cap 118; Dms. A dobāndi; a primi. *Un mǎgār vęam, āngǎ*

un ān dubĭĭ. (Aveam un mǎgar, mai dobāndii unul.) Cap² 102/21; *Dubĭĭ pucānā, mi vĭkiés la askér.* (Am primit ĩnștiințare, mă cheamā la armatā.) DP 197/26.

Var.: **dubiés** (Cap 118).

Et.: mac. *dobie*, bg. *dobija*.

dubés², dubișóri, dubișói, dubișót
vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *bes*. A termina de bāșit.

Et.: din *du-* + *bes*.

dubiés vezi **dubés¹**.

dubilés, dubilĭri, dubilĭĭ, dubilít
vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *bilés*. A termina de jupuit.

Et.: din *du-* + *bilés*.

dubircuĭés, dubircuĭri, dubircuĭĭ, dubircuít
vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *bircuĭés*. A termina de cules.

Et.: din *du-* + *bircuĭés*.

dúblā¹, pl. dúbli s.f. Cerna A/1040. Baniță; cantitatea de cereale cuprinsā ĩntr-o baniță.

Et.: dr. *dublā*.

dúblā² vezi **dúglā**.

dublugusuvés, dublugusuvĭri, dublugusuvĭĭ, dublugusuvít
vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *blugusuvés*. A termina de blagoslovit.

Et.: din *du-* + *blugusuvés*.

dubričós, dubričóri, dubričóiĭ, dubričót
vb. IV. *Tranz.* și *refl.* Dms s.v. *bričós*. A (se) bārbieri; a termina de bārbierit.

Et.: din *du-* + *bričós*.

dubruvólno adv. AtaM 287/26. De bunā voie.

Et.: mac. *dobrovolno*.

dubuăĭés vezi **dubunăĭés**.

dubudăĭés, dubudăĭri, dubudăĭĭ, dubudăĭít
vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *budăĭés*. A alerga cu calul (peste tot).

Var.: **dubudnés** (Dms s.v. *budăĭés*).

Et.: din *du-* + *budăĭés*.

dubudnés vezi **dubudăjés**.

dubunăjés, **dubunăiri**, **dubunăi**,
dubunăit vb. IV. Intrans. Dms s.v.
bușăjés. A trage cu toate gloanțele din
pușcă.

Var.: **dubuăjés** (Dms), **dubuăjés**
(Dms s.v.).

Et.: din *du-* + *bunăjés*.

duburvés, **duburviri**, **duburvii**,
duburvít vb. IV. Trans. și refl. Dms s.v.
burvés. A (se) amesteca; a termina de
mestecat.

Et.: din *du-* + *burvés*.

dubuăjés vezi **dubunăjés**.

duc¹, **dúțiri**, **duș**, **duș** vb. III. Trans.
Pap¹ 43; Pap² 77; Can² 391, 392; Cap
118–119; ALR II s.n., 6, h. 1621/012;
ALR II s.n., 7, h. 2090/012; Dms.
A aduce. *Nivéstu, ieș că și peșt aț duc și
cujóc*. (Nevastă, ieși că-ți aduc și pești și
cojoc.) Pap M¹ 24/7; *Ți la duț ȳa țista
árburli?* (De ce aduci aici copacul ăsta?)
Cap² 47/41; *Noi na ári dus ȳa ca să na
mănăncă*. (Pe noi ne-a adus aici ca să ne
mănânce.) Pap M² 148/34; *A! dús-aȳ [la
luncă] pitulíți și mǔlți puclȳani*. (I-au
adus [lăuzei] gogoși și multe daruri.) Cap²
103/12; *Iȳă duș nuăȳ sindúki*. (Eu am
adus nouă lăzi.) MP 160/24; *Fráti-su fěsi
cum fěsi și-l dúsi lápti*. (Frate-său făcu
cum făcu și-i aduse lapte.) Pap M²
161/26; *Ți aȳ dúsiș țăsta ȳa?* (De ce ai
adus-o aici pe asta?) Cap² 78/41; *Dú-la
ácu să li dărȳm lucrili*. (Adu acul să
coasem lucrurile.) Cap² 49/5; *Curȳn dúțit
lánti rúbi*. (Aduceți repede alte haine.)
Cap² 148/17; *Dú-ti dă le súflitu di la
mulári-ta di să la duț ȳa*. (Du-te de ia-i
sufletul nevestei tale ca să-l aduci aici.)
Cap² 50/25; *Si dús-aȳ mǔmă-sa si a! dúcă
cămășli*. (S-a dus mamă-sa să-i aducă
cămășile.) W 64/15; *Ca s-ti virușes că-ȳ
tălčȳot-aȳ, să-n li duț mȳnli din cot*. (Ca să

te cred că ai omorât-o, să-mi aduci
măinile [tăiate] din cot.) Pap M² 141/35.

Duc ăn criél. A-și aminti; a-și aduce
aminte. *Du-ț ăn criél dáli durmíš*. (Adu-ți
aminte dacă ai dormit.) DP 135/32; *Dădu
aș dúsi ăn criél și la ăntribȳ fičȳoru dáli
ári vrin bilgág di la fěută*. (Bătrânul își
aminti și-l întrebă pe băiat dacă are vreun
semn de la fată.) DP 134/36.

♦ *Pára párá dúți*. (L i t. Banul aduce
bani. = Banul la ban trage.) Can T²
111/39; *Sfáca ȳră válę bulvȳn nu dúti*.
(Râul nu aduce de fiecare dată bolovani.
= Câștigul nu vine de fiecare dată.) Can
T² 107/38.

Et.: lat. *adducere*.

duc², **dúțiri**, **duș**, **duș** vb. III. Trans.,
intrans. și refl. Pap¹ 43; Pap² 77; Can²
391, 392; Cap 118–119; ALR II s.n., 6, h.
1621/012; ALR II s.n., 7, h. 2090/012;
Dms. 1. A duce. *Dúți pȳrti! ăn únă
mučári si la li tălȳ cȳádili la toț*. (Duce
porcii într-o baltă și le tăie cozile la toți.)
Cap² 34/42; *Nițiuun vulovár dúți emo váfli
an mǔnti*. (Niciun vâcar nu duce acum
vacile la munte.) W 77/15; *Să-ȳ leȳ să-ȳ
duc lângă căsă*. (O s-o iau și o s-o duc
lângă casă.) Can T¹ 282/31; *Și țista aș la
cătă, aș la năbunés bun, bun și, di ĳundi
duțȳ un mort, duseră doi*. (Și ăștia îl
prind, îl bat bine, bine și, de unde duceau
un mort, duseră doi.) Cap² 54/22; *Aȳ lát-
aȳ [măára] țȳa mai mică súȳră, aȳ dús-aȳ
la mǔmă-sa*. (Sora cea mică l-a luat
[mărul], l-a dus la mamă-sa.) Cap²
101/11; *L'ă duș căsă toț cá!l!*. (Am dus
acasă toți caii.) Cap² 29/28; *ȳu, di inát, aȳ
cătáj ȳăja dimnėăta, aȳ lai ș-u duș dúpu
tăriște*. (Eu, de supărare, am prins oaia
dimineața, am luat-o și am dus-o în
spatele stânei.) Can T² 128/4; *Lisíța fi
dúnă toț péști! și, ca fi dúsi căsă, fi
spinzurȳ un cȳti un an căsă*. (Vulpea

adună toți peștii și, după ce îi duse acasă, îi atârna prin casă unul câte unul.) Pap M² 24/20; *Cu zor mări li lo și mu'érli și li dúsi an un múnti.* (Cu mare dificultate luă și nevestele și le duse pe un munte.) MP 12/11; *Aș vęa dus tȃti párli și tȃti lucrurili la bába.* (Își dusese la babă toți banii și toate lucrurile.) Cap² 85/46; *Nivǎstili li ári dus an únă váli zámbluǎcă.* (Pe neveste le-a dus într-o vale adâncă.) MP 14/4; *Ácu țirét vrin di voǐ, dúțit-la tagarǎcu pánă cásă.* (Dacă vreți [=vrea] vreunul dintre voi, duceți traista până acasă.) Cap² 44/25; *La lȃ fićóru di cásă și kínisi s-la dúcă an vrină țitáti.* (Luă băiatul de acasă și porni să-l ducă într-un oraș.) Pap M¹ 20/4; *Fęta di pri tapólă [...] fu dúșă cásă la ampírátu.* (Fata din plop [...] fu dusă la împărat acasă.) Pap M¹ 16/14. 2. A-i merge. *Tot ánu bun să-ț dúcă lucru.* (Lucrul îți va merge bine tot anul.) Can T¹ 269/1; *Ácu la núǐbă pȃpa-n drum, tȃtă zúya nibún sǎ-l ți dúcă.* (Dacă îl întâlnește pe popă în drum, toată ziua o să-i meargă rău.) Can T¹ 268/26. 3. A se duce, a merge, a pleca. *ǐnúndi ti duț, bra, míluli?* (Unde te duci, măi, dragule?) Cap² 24/9; *Si dúți cȃnili lǎngă izmikár cu pȃnę ǎn rost.* (Câinele se duce lângă slugă cu pâinea în gură.) Cap² 34/16; *Grǎncári! din Nȃnti sa priuțȃ an tȃtă Makedónia și si duc pri úrdina la lucru.* (Olarii din Nȃnti sunt renumiți în toată Macedonia și se duc la lucru pretutindeni.) Can T¹ 264/2; *ǐoy s-mi duc la Dómnuluǐ Grop.* (Eu o să mă duc la Mormântul Domnului.) W 69/14; *Aǐ, ȃo as mi duc cu cáli! sǎ-l pasc.* (Hai, o să mă duc eu cu caii să-i pasc.) Cap² 36/12; *Árburili, ácu cǎdę vra si si dúcă anjȃs an trap.* (Copacul, dacă cădea, s-ar fi dus jos în râu.) Can T² 104/18; *Țérbu, ca picasí din múnti cǎ sȃr-sa si maritȃ*

dúpu fićóru lu ampírátu, si duțǎ sfáca sęrá la pȃarta lu ampírátu. (Cerbul din munte, când înțelese că soră-sa s-a măritat cu fiul împăratului, se ducea în fiecare seară la poarta împăratului.) Pap M¹ 16/17; *Nȃoi, cȃn ram fićȃr, nǎ duțęm sǎ plivǎǐm, ǎn vęrá.* (Noi, când eram copii, ne duceam, vara, să înotăm.) AtaM 398/15; *Lúmi, cári di cári, si duțęy cȃla sǎ mǎnǎncǎ.* (Oameni, care mai de care, se duceau acolo ca să mănânce.) Cap² 27/20; *ǐo nu mi am dus cȃla.* (Eu nu m-am dus acolo.) Cap² 46/18; *Un urácu s-a dúș-ay la ágru sǎ árá.* (Un plugar s-a dus la câmp să are.) Pap M¹ 26/2; *Tát-su si dúș-ay ǎn țer și ǐl-su ǎncǎ nifát.* (Tată-su s-a dus în cer [= a murit] și fiu-său nu-i încă născut.) Cap² 155/25; *Mi duș și ȓey ca si ved.* (M-am dus și eu să văd.) Can T² 102/22; *La lo cálu, lo și calócca și buzduǎnu și z-dúsi.* (Luă calul, luă și paloșul și buzduganul și plecă.) MP 14/9; *Cacúm nuǎǐ na dúsim și nu fǎsim țivá, și tu șa s-faț.* (Așa cum ne-am dus noi și n-am făcut nimic, așa o să faci și tu.) MP 16/18; *Z-dúsara fǎrá fricǎ, ȓa scȃșara și fráțȓ.* (Se duseră fără frică, îi scoaseră și pe frați.) MP 14/27; *Vrin si dusęsi ǎn vrin cǎtún și, cȃn si anturnási, cǎtunęni! la antribárǎ: „Cǎ ti dusęsiș, țe cǎtún ra?”* (Unul se dusese într-un sat și, când s-a întors, sătenii l-au întrebat: „Dacă te duseși, ce sat era?”) Pap M² 151/31–32; *Și din nóstru cǎtún undȃ moș si vęy dus la ósti.* (Și din satul nostru se duseră la oaste câțiva bătrâni.) Can T¹ 275/9; *Si dusęsirǎ prin udȃǐ buruvírǎ.* (Se duseră prin încăperi, răscoliră.) Pap M² 156/18; *Dú-ti mo și sirbęǎ și si scoț pári, ma s-nu ti joț cu cȃrțli.* (Acum du-te și muncește și o să câștigi bani, dar să nu joci cărți.) DP 189/14; *Nu ti du sȃngur cǎ s-ti tǎlćáscǎ și tȃni.* (Nu te duce singur că o să te omoare

și pe tine.) MP 14/6; *Năpó~ti, cã dusêș-ti, dușmánuli!* (Vino înapoi, cã te-ai dus drãguțule!) Pap M² 69/31; *Dúť-va! Láť-la maj búni! cai!* (Duceți-vã! Luați cei mai buni cai!) MP 24/24; *Kínisít-au șã z-dúcã an pãzãriști.* (A pornit sã se ducã la târg.) W 72/2; *Al'zisi la vrin murár Kos șã nu si dúcã.* (Îi zise sã nu se ducã la vreun morar spân.) Cap² 29/3; *Áidi! mǎrđiť dupu mini s-na dúťim cãsã.* (Haideți, veniți dupã mine sã plecãm acasã.) MP 14/21; *La bãșercã tatóhi! tînirluť sa duș ancã di un sat naínti ca si-ť priștêťã nõya nõrã.* (Pãrinții mirelui sunt plecați la bisericã cu un ceas înainte ca s-o aștepte pe nora cea nouã.) Can T² 121/20; *Ácu ľeaj pri řista drum, ti poť dúťiri mult curón.* (Dacã apuci pe drumul ăsta, te poți duce foarte repede.) Cap² 125/17; *Lant nu si pçãti dúťiri [la mullãri] cã-ť ancľsã ăn nõu porť.* (Altcineva nu se poate duce [la femeie] pentru cã e închisã dupã nouã porți.) Cap² 84/43; *Ducónđa.* (Ducând; ducându-se.) Pap¹ 43 s.v.

♦ *Al' ři dúťi naínti.* (L i t. I se duce înainte. = Se spune despre cineva cãruia îi merge bine.) Cap² 177/33; *Áș si dúsi ři ancã si dúťi.* (L i t. S-a dus și încã se duce. = S-a terminat definitiv, s-a dus orice speranță.) Pap M² 69/21; *Lanjós al' ři dúťi.* (L i t. I se duce în jos. = Se spune despre cineva cãruia îi merge rău.) Cap² 192/1.

Et.: lat. *ducere*.

ducác, ducãcãri, ducãcãj, ducãcãt vb. I. *Refl.* Dms s.v. *cac*. A termina de cãcat.

Et.: din *du-* + *cac*.

ducád, ducãđãri, ducãzúj, ducãzút vb. II. *Intranz.* Dms s.v. *cad*. A leșina. *Fãsi ca dãcãđãra ři cãzú ři li frónsi ř amurli.* (Se fãcu cã leșinã și cãzu și sparse geamurile.) MP 214/3.

Var.: **dãcád.**

Et.: din *du-* + *cad*.

ducãlc, ducãlcãri, ducãlcãj, ducãlcãt vb. I. *Tranz.* și *intranz.* Dms s.v. *calc*. A cãlca, a trece peste (cineva sau ceva).

Et.: din *du-* + *calc*.

ducãrmin, ducãrminãri, ducãrminãj, ducãrminãt vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *cãrmin*. A termina de scãrmãnat (lãnã).

Et.: din *du-* + *cãrmin*.

ducarós vezi **ducãrós.**

ducãť, ducãťãri, ducãťãj, ducãťãt vb. I. *Tranz.* și *refl.* Dms s.v. *cať*. A (se) prinde; a (se) agãța.

Et.: din *du-* + *cať*.

dúcã s.f. Can² 390; Cap 119 s.v. *duc*; Dms. Plecare; ducã. *řga ta dúcã mi ănușçã mini.* (Plecarea ta m-a îmbolnãvit.) Dms s.v. F i g. Moarte. „*E, vújci, ăstãz řo murij di pójni*”. „*Nu řeș juns di dúcã, dú-ti cãsã*”. („Ei, unchiule, astãzi am murit de pãine [= pentru cã n-am mâncat pãine]”. „Nu ești încã de ducã [= de moarte], du-te acasã.”) Cap² 142/4.

Et.: der. postverbal de la *duc*².

ducãlãjdisés, ducãlãjdisiri, ducãlãjdisiť, ducãlãjdisít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *cãlãjdisés*. A acoperi cu cositor, a termina de cositorit.

Et.: din *du-* + *cãlãjdisés*.

ducãlisés, ducãlisiri, ducãlisij, ducãlisít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *cãlisés*. A invita, a pofti (toate persoanele implicate).

Et.: din *du-* + *cãlisés*.

ducãrçãri vezi **ducãrçori.**

ducãrçori, pl. ducãrçor s.f. Dms. Nimerealã; potrivire.

Var.: **ducãrçãri** (Dms).

Et.: vezi **ducãrçs.**

ducãrçás vezi **ducãrçs.**

ducãrçs, ducãrçori, ducãrçoj, ducãrçót vb. IV. *Tranz., intranz.* și *refl.* Cap 119;

Dms. **1.** A nimeri. *Lă ducărǒá lucrú.* (A nimerit treaba [= au făcut-o cum trebuie].) Dms s.v.; *Lă ducărǒáj cǒan ra pri búna.* (L-am nimerit [= l-am găsit] când era în toane bune.) Dms s.v.; *Țe la ducărǒi!* (Ce l-am [mai] nimerit!) Cap 177/31. **2.** A se întâmpla; a se nimeri. *Ácu si ducărǎști să si jǎvgǎscǎ.* (Dacă se întâmplă să apară.) Cap 119 s.v.; *Si ducarǒ únǎ ȳarǎ țela tuǵáru [...] árǎ să vinǎ să lǎa jéz.* (Se nimeri odată ca negustorul [...] să vină iar să cumpere iezi.) AtaM 395/21. **3.** A-i veni, a avea chef. *Con si-ț ducurǎscǎ, bújur și cu tájfa!* (Când o să ai chef, poftim [= vino] și cu neamurile!) MP 250/6.

Var.: **ducarǒs, ducărǒás, ducurǒs.**

Et.: mac., bg. **dokarvam.**

ducărǒát vezi **ducărǒt.**

ducărǒt, ducărǒtǎ, pl. ducărǒt,

ducărǒti *adj.* Dms. Potrivit, bine ales.

Var.: **ducărǒát** (Dms).

Et.: vezi **ducărǒs.**

ducǎrpés, ducǎrpiri, ducǎrpǐ,

ducǎrpít *vb.* IV. *Tranz.* Dms s.v. *cǎrpés.* A termina de cǎrpit.

Et.: din **du-** + **cǎrpés.**

ducǎvǎrdisés, ducǎvǎrdisiri,

ducǎvǎrdisǐj, ducǎvǎrdisít *vb.* IV. *Tranz.* Dms s.v. *cǎvǎrdisés.* A frige, a prǎji bine; a termina de fript (de prǎjit).

Et.: din **du-** + **cǎvǎrdisés.**

ducǎřǒás vezi **ducvǎřǒs.**

ducǒánt vezi **ducǒnt.**

ducǒnt, ducǎntári, ducǎntáj, ducǎntát

vb. I. *Tranz.* și *intrans.* Can² 384; Cap 77 s.v. *cǒnt*, 102, 119; Dms s.v. *cǒant.* A termina de cântat sau de citit (slujba). *Ca la dǎcǒntǎ pópa, I-u púni númi.* (După ce popa [il] termină de cântat [= de citit slujba], îi pune numele.) Can T² 117/15; *Ca la-u dǎcǒntǎ tucmire, a'I li da mǎmúșu curúnili la pópa.* (După ce popa le-o

termină de cântat [= de slujit] logodna, nașul îi dǎ popii cununiile.) Can T² 121/34; *Cǎn ducǎntám, nǎ sculám și fuzím.* (Când am terminat de cântat, ne-am sculat și am plecat.) AtaM 292/13.

Var.: **dǎcǒnt, ducǒánt** (Dms).

Et.: din **du-** + **cǒnt.**

ducǒpt, ducǒptǎ, pl. ducǒpt, ducǒpti *adj.* Dms. (Despre fructe) Copt de tot, bun de mâncat. *Prúnu ǎj ducǒpt.* (L i t. Prunul e copt de tot. = Toate prunele din prun sunt coapte.) Dms s.v.

Et.: din **du-** + **copt** (s.v. *coc*).

ducós, ducósiri, ducusúj, ducusút *vb.*

III. *Tranz.* Dms s.v. *cos.* A coase tot ce era de cusut, a termina de cusut.

Et.: din **du-** + **cos.**

ducrép, ducripári, ducripáj, ducripát *vb.* I. *Tranz.* și *intrans.* A crǎpa de tot.

Et.: din **du-** + **crep.**

ducrés, ducréăștiri, ducriscúj,

ducriscút *vb.* III. *Tranz.* și *intrans.* Dms s.v. *cresc.* A crește până la capăt, a termina de crescut.

Et.: din **du-** + **cres.**

ducufǎrés, ducufǎriri, ducufǎrij,

ducufǎrít *vb.* IV. *Refl.* Dms s.v. *cufǎrés.* A termina de cufurit.

Et.: din **du-** + **cufǎrés.**

ducúle, duculcári, duculcáj, duculcát

vb. I. *Refl.* A adormi. *Ca si dǎculcǒ fičúru, z-dúsi lámna și u lo mǎra și fuzí.* (Când băiatul adormi, balaurul se duse și luă mǎrul și plecǎ.) MP 16/10.

Var.: **dǎculc.**

Et.: **du-** + **culc.**

ducundisés, ducundisiri, ducundisǐj,

ducundisít *vb.* IV. *Intrans.* Dms s.v. *cundisés.* A îndrǎzni. *Ducundisés și lǎ tini, ácu eș mári.* (Îndrǎznesc și la tine, chiar dacǎ ești mare.) Dms s.v.; *Ducundisí să jásǎ ǎntru ǎmpirátu.* (Îndrǎzni să iasǎ înaintea împǎratului.) Dms s.v.

Et.: din **du-** + **cǎndisés.**

ducupirés, ducupiriri, ducupirîj, ducupirít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *cupirés*. A acoperi de tot.

Et.: din *du-* + *cupirés*.

ducúr, ducurári, ducuráj, ducurát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *cur*. A curăța de tot.

Et.: din *du-* + *cur*³.

ducurós vezi **ducărós**.

ducusés, ducusiri, ducusij, ducusít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *cusés*. A termina de cosit.

Et.: din *du-* + *cusés*.

ducvăčós, ducvăčóri, ducvăčói, ducvăčót vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *čfăčós*. A termina de clocit.

Var.: **ducfăčós** (Dms), **ducvăčós** (Dms s.v.)

Et.: din *du-* + *cvăčós*.

dučăpcăjés, dučăpcăiri, dučăpcăij, dučăpcăit vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *čăpcăjés*. A atinge peste tot.

Et.: din *du-* + *čăpcăjés*.

dučucăjés, dučucăiri, dučucăij, dučucăit vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *čucăjés*. A termina de scopit.

Et.: din *du-* + *čucăjés*.

dud, pl. duz s.m. Pap¹ 44; Pap² 78; Cap 119. Dud.

Et.: tc. dial. *dud* (mac., bg. *dud*).

dudáp, dudápári, dudápáj, dudápát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *dap*. A termina de adăpat.

Et.: din *du-* + *dap*.

dudár, dudărári, dudăráj, dudărát vb. I. *Tranz.* Can² 384; Cap 104 s.v. *dar*, 119; Dms s.v. *dar*. A termina de făcut, de pregătit, de împodobit. *Ca-ŭ dădără [curúna], ručós și fuc sfăca căsă.* (După ce o termină de făcut [cununa], prânzesc și pleacă fiecare acasă.) Can T² 118/6; *Aŭ dără mirăsa cu părgófca, a' u púni ăn cap; că-ŭ dudără părgófca, jés năfără cu mirăsa.* (Împodobesc mireasa cu vălul

roșu, i-l pun pe cap; după ce termină cu [împodobitul cu] vălul roșu, ies afară cu mireasa.) Cerna T; *Amán, Ibraim-beg, ĝ ănm, stoj să dudăróm [álva].* (Aman, Ibrahim-bei, dragă, stai să terminăm de făcut [alvaua].) Cap² 21/3; *Prăpí ra di dudărári [băcădărnicu] și túcu si sculó Lúdi.* (Era aproape terminată de făcut [mămăliga] și numai ce se sculă *Lúdi*.) Cap² 31/45.

Var.: **dădăr**.

Et.: din *du-* + *dar*.

dudátuc s.n. AtaM 287/27. Supliment; alocație.

Et.: mac. *dotatok*.

dudáu, dudári, dudădúj, dudát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *daŭ*. A termina de dat.

Et.: din *du-* + *daŭ*.

dudáu vezi **dudáv**.

dudáv, dudávġiri, dudáfș, dudáfș vb. III. *Tranz.* Dms s.v. *davġ*. A termina de adăugat.

Var.: **dudáu** (Dms s.v. *davġ*).

Et.: din *du-* + *davġ*.

dudălcăjés, dudălcăiri, dudălcăij, dudălcăit vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *dălcăjés*. A termina de cioplit, de tăiat, de dăltuit.

Et.: din *du-* + *dălcăjés*.

dudărát, dudărátă, pl. dudărát, dudărátí adj. Cap 119 s.v. *dar*; Dms. Terminat, isprăvit. *Vizúj și jo lucrú dudărát.* (Am văzut și eu [un] lucru isprăvit.) Dms s.v.; *Ăntrără ăn căsa dudărátă.* (Intrară în casa terminată.) Dms s.v.

Et.: vezi **dudár**.

dudășting vezi **dudisťing**.

dudăpin, dudipinári, dudipináj, dudipinát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *dăpin*. A termina de depănat.

Et.: din *du-* + *dăpin*.

dudăvă s.f. Dms. Cicăleală, sâcăială; bătaie de cap. *Ări și ia dudăvă pri cap.* (Are și ea cicăleală pe cap.) Dms s.v.;

Țista fičór multă dudǎvǎ fáți. (Copilul ăsta produce multă bătaie de cap.) Dms s.v.

Et.: mac. *dodeva*.

dudișés, dudiiri, dudiij, dudiit vb. IV.

Tranz. și refl. Can² 390; Cap 119; Dms. A (se) plictisi, a bate la cap; a necăji; a cicăli, a sâcâi. *Túcu s-nu ra măxǎmu cări s-ti dudiǎscǎ, nu ti ănluşǎi.* (Dacă nu era pruncul care să te necăjească, nu te îmbolnăveai.) Dms s.v.; *Dósta lǎ dudiș, fǎkíru.* (Destul l-ai sâcâit, sărmanul.) Dms s.v.

Ăń ți dudiǎști. A i se urî. *Dáli aț si dudiđ di mini di cǎta cǎtári?* (Oare te-ai plictisit de mine de atâta grijă?) Can T² 108/20; *La mini vrínǎ ǎrǎ nu-ń si dudiǎști di tını.* (Mie nu mi se urăște de tine niciodată.) Can T² 108/21.

Et.: mac. *dodee*.

dudiiri sf. Dms. Plictiseală. *Nu putúij să trăjés cǎta dudiiri.* (N-am putut să rabd [= să suport] atâta plictiseală.) Dms s.v.

Et.: vezi *dudișés*.

dudinzúr, dudinzurári, dudinzuráj, dudinzurát vb. I. *Intranz.* Dms s.v. *dinzúr.* A da ocol, a termina de ocolit.

Et.: din *du-* + *dinzúr¹*.

dudispíc, dudispicári, dudispicáj, dudispicát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *dispíc.* A termina de despicat.

Et.: din *du-* + *dispíc*.

dudisplítés, dudisplítiri, dudisplítú, dudisplítít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *displítés.* A termina de desfăcut sau de despletit.

Et.: din *du-* + *displítés*.

dudispriminés, dudispriminíri, dudispriminí, dudispriminít vb. IV. *Refl.* Dms s.v. *dispriminés.* A se dezbrăca de tot, a termina de dezbrăcat.

Et.: din *du-* + *dispriminés*.

dudistórn, dudisturnári, dudisturnáj, dudisturnát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *distórn.* A termina de răsturnat, de răscolit.

Et.: din *du-* + *distórn*.

dudistúp, dudistupári, dudistupáj, dudistupát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *distúp.* A termina de destupat.

Et.: din *du-* + *distúp*.

dudisťing, dudisťinđiri, dudisťinș, dudisťíns vb. III. *Tranz. și refl.* Dms s.v. *disťing.* A termina de descins, a se descinge.

Var.: **dudăšťing** (Dms s.v. *disťing*).

Et.: din *du-* + *disťing*.

dudisvijés vezi dudizvijés.

dudișǎrt vezi dudișǎrt.

dudișǎrt, dudișǎrtári, dudișǎrtáj, dudișǎrtát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *dișǎrt.* A deșerta, a goli; a termina de deșertat.

Var.: **dudișǎrt** (Dms).

Et.: din *du-* + *dișǎrt*.

dudisvălés vezi dudizvălés.

dudizvălés, dudizvăliri, dudizvălú, dudizvălít vb. IV. *Tranz.* Dms. A dezveli.

Var.: **dudisvălés** (Dms s.v. *disvălés*).

Et.: din *du-* + *dizvălés*.

dudizvijés, dudizviiri, dudizviú, dudizviít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *disvișés.* A descolăci.

Var.: **dudisvijés** (Dms s.v. *disvișés*).

Et.: din *du-* + *dizvișés*.

dudór, dudurári, duduráj, dudurát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *dor.* A termina de tăiat lemne.

Et.: din *du-* + *dor²*.

dudrubés, dudrubiri, dudrubú, dudrubít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *drubés.* A mărunți.

Et.: din *du-* + *drubés*.

dudúc, dudúťiri, dudúș, dudús vb. III. *Tranz. și refl.* Dms s.v. *duc.* 1. A aduce.

2. A (se) duce până la capăt.

Et.: din *du-* + *duc^{1,2}*.

duducǎrǎs vezi duducǎrǎs.

duducǎrǎs, duducǎrǎri, duducǎrǎi, duducǎrǎt vb. IV. *Tranz., intranz. și refl.* Dms s.v. *ducǎrǎs.* A se nimeri.

Var.: **duducǎrǎs** (Dms s.v. *ducǎrǎs*).

Et.: din *du-* + *ducǎrǎs*.

dudulét *s.m.* Pap² 78; Cap 119; Dms. Paparudă. *Brăslăvéți* × *dărără dudulét că nu mirđá.* (Locuitorii din *Birislăv* au făcut [o] paparudă pentru că nu ploua.) Dms s.v.; *Çon ăi süşă mări, [...] fétili dără dudulét.* (Când e secetă mare, [...] fetele fac paparudă.) Can T¹ 269/18. F i g. Ud până la piele. *Dudulét ti fěási.* (Te-a udat până la piele.) Dms s.v.; *Dudulét ă, cucurđati scăldát.* (L i t. E [ca o] paparudă, cocoșel ud. = Este ud până la piele.) Can T² 177/38.

Et.: cf. mac. *dodola*, bg. *dodulica* (BER I 406, s.v. *dodola*).

dudún, dudunári, dudunáj, dudunát *vb.* I. *Tranz.* Dms s.v. *dun*. A termina de adunat.

Et.: din *du-* + *dun*.

dudupărđás vezi **dudupărđós.**

dudupărđós, dudupărđori, dudupărđói, dudupărđót *vb.* IV. *Refl.* Dms s.v. *dupărđás*. A se sprijini.

Var.: **dudupărđás** (Dms s.v. *dupărđás*).

Et.: din *du-* + *dupărđós*.

dufác, dufátiri, dufés, dufát (dufápt) *vb.* III. *Tranz.* Can² 384; Cap 102, 124 s.v. *fac*; Dms s.v. *fac*. A termina de făcut.

Var.: **dăfác** (Can² 384; Cap 102, 124 s.v. *fac*; Dms s.v. *fac*).

Et.: din *du-* + *fac*.

dufáric, dufáricári, dufáricáj, dufáricát *vb.* I. *Tranz.* Dms s.v. *fáric*. A termina de potcovit.

Et.: din *du-* + *fáric*.

dufrec, dufricári, dufricáj, dufricát *vb.* I. *Tranz.* Dms s.v. *frec*. A termina de frecat.

Et.: din *du-* + *frec*.

dufrig, dufríđiri, dufriș, dufrípt *vb.* III. *Tranz.* și *refl.* Dms s.v. *frig*. A (se) frige bine. *Că si dufrísi [birbăđili] și că si scăpă di cōla, ău ărdic ó țápa.* (După ce se fripse bine [berbecul] și după ce scăpă de acolo, ridică frigarea.) DP 54/9.

Et.: din *du-* + *frig*².

dufrimint, dufrimintári, dufrimintáj, dufrimintát *vb.* I. *Tranz.* Dms s.v. *frimint*. A termina de frământat.

Et.: din *du-* + *frimint*.

dufrđang vezi **dufrđong.**

dufrđong, dufrđonđiri, dufrđonș, dufrđont *vb.* I. *Tranz.* Dms s.v. *frđang*. A termina de spart.

Var.: **dufrđang** (Dms s.v. *frđang*).

Et.: din *du-* + *frđong*.

dufúr, dufurári, dufuráj, dufurát *vb.* I. *Tranz.* Dms s.v. *fur*. A fura tot, a termina de furat.

Et.: din *du-* + *fur*.

dugăzés, dugăziri, dugăzii, dugăzít *vb.* IV. *Tranz.* Dms s.v. *găzés*. A călca în picioare.

Et.: din *du-* + *găzés*.

dúglă, pl. dúgli *s.f.* Cap 119; Dms. Monedă veche din aur. *Si fălđăști că ări undóy dúgli.* (Se mândrește că are câteva monede din aur.) Dms s.v.

Var.: **dúblă**² (AtaM 64/21; Dms s.v.).

Et.: mac., bg. *dubla*.

dugnujés, dugnuiri, dugnuii, dugnuít *vb.* IV. *Tranz.* Dms s.v. *gnujes*. A gunoi peste tot.

Et.: din *du-* + *gnu* + *és*.

dugrá *s.f.* Dms. Armă de foc.

Et.: cf. alb. *dogra*.

dugrăbăjés, dugrăbáiri, dugrăbăii, dugrăbăit *vb.* IV. *Tranz.* Dms s.v. *grăbă* + *és*. A lua cu totul, a termina de luat.

Var.: **dugrăbăvés** (Dms).

Et.: din *du-* + *grăbă* + *és*.

dugrăbăvés vezi **dugrăbăjés.**

dugrămađie vezi **dugrămađiă.**

dugrămađiă, pl. dugrămađii *s.m.* Wild h. 369/3, 4; Dms. Dulgher, tâmplar. *Ăn drum bătú di un dugrămađiă.* (Pe drum întâlni un dulgher.) DP 91/39.

Var.: **drugumađie** (Wild h. 369/4), **dugrămađie** (Wild h. 369/3), **dugrumađie**

(Wild h. 369/3), **dulmăgójă** (Cap 119; ALR II, 1, h. 222/012; Dms).

Et.: tc. **doğramacı** (mac., bg. **dogramağija**).

dugripés, dugripíri, dugripîj, dugripít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *gripés*. A asmuți.

Et.: din *du-* + *gripés*.

dugrumaגיע vezi **dugrămăgîjă**.

dugunés, duguníri, dugunîj, dugunít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *gunés*. A mâna; a goni; a izgoni.

Et.: din *du-* + *gunés*.

dugúst, dugustári, dugustáj, dugustát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *gust*. A termina de gustat.

Et.: din *du-* + *gust*.

dugustés, dugustíri, dugustîj, dugustít vb. IV. *Refl.* Dms s.v. *gustés*. A se ospăta, a se ghițtui.

Et.: din *du-* + *gustés*.

dugutfés, dugutfíri, dugutfîj, dugutfít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *gutfés*. A prepara mâncare, a termina de gătit.

Et.: din *du-* + *gutfés*.

duğăngărés, duğăngăriri, duğăngărîj, duğăngărít vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *ğăngărés*. A suna din clopoțel.

Et.: din *du-* + *ğăngărés*.

duğán vezi **dukán**.

duğén vezi **dukán**.

duh, pl. dúhur s.n. Dms. Spirit (sfânt).

Et.: mac., bg. **duh**.

duj vezi **doj**.

Dúja n.pr. Pap M² 176/10; Cap 119. Nume de deal în *Úmă*.

dujăvés, dujăvíri, dujăvíj, dujăvít vb. IV. *Refl.* Dms s.v. *ăvés*. A se ivi peste tot.

Et.: din *du-* + *ăvés*.

Dúič n.pr. Pap M² 176/11; Cap 119. Nume de fântână în *Óșin*.

dúji vezi **dojł**.

dujérb, dujérbiri, dujérs, dujért vb. III. *Tranz.* Dms s.v. *jérb*. A fierbe bine. *Cárnğa-~ córăvă că nu-~ du ărtă*. (Carnea

este tare fiindcă nu este fiartă destul.) Dms s.v. *córăv*.

Et.: din *du-* + *érb*.

dujés, dujšóri, dujšój, dujšót vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *jés*. A ieși de tot. *Šárpili áncă nu vęa dujšót di sub roápă*. (Șarpele nu ieșise încă de tot de sub piatră.) DP 26/9.

Et.: din *du-* + *és*.

duji vezi **dojx**.

duilcă vezi **duójcă**.

duistribés, duistribíri, duistribîj, duistribít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *istribés*. A curăța de tot.

Et.: din *du-* + *istribés*.

duizdijés, duizdiiri, duizdiij, duizdiít vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *izdijés*. A-și da sufletul.

Et.: din *du-* + *izdijés*.

duizvărvés, duizvărvíri, duizvărvîj, duizvărvít vb. IV. *Refl.* A se perinda peste tot. *Dúpu ři si duizvărvíră, kelésu lă lăšó řéla cálu ăn un ándac*. (După ce se perindară peste tot, chelul lăsă calul într-un șanț.) DP 68/10.

Et.: din *du-* + *izvărvés*.

dujdóvnic vezi **drujdóvnic**.

dujdúvnic vezi **drujdóvnic**.

dujóc, dujucári, dujucáj, dujucát vb. I. *Tranz.* și *intranz.* Dms. A juca până la sfârșit.

♦ *Ti căřăș ăn táneř, dujócă-la!* (Te-ai prins în horă, joac-o până la sfârșit!) Cap² 182/15.

Et.: din *du-* + *joc²*.

dujúdic, dujudicári, dujudicáj, dujudicát vb. I. *Tranz.* și *intranz.* Dms s.v. *judic*. A judeca definitiv; a gândi profund.

Et.: din *du-* + *judic*.

dujúng, dujúngiri, dujúns, dujúns vb. III. *Intranz.* Dms s.v. *jung*. A ajunge; a merge până la capăt.

Et.: din *du-* + *jung*.

dujúr, dujurári, dujuráji, dujurát vb.

I. *Intranz.* Dms s.v. *jur.* A jura, a depune jurământ.

Et.: din *du-* + *jur.*

dujút, dujutári, dujutáji, dujutát vb.

I. *Tranz.* Dms s.v. *jut.* A ajuta necondiționat, fără limită.

Et.: din *du-* + *jut.*

dukán, pl. dukáni s.n. Pap² 78; Can² 390; Cap 119; Cerna A/1725; Dms. Prăvălie. *Jel i zúyǎ ișǎ și zǎțé la sóri pri la dukán.* (În fiecare zi el ieșea [afară] și zăcea la soare în fața prăvăliei.) Can T¹ 281/31; *Ra únǎ úarǎ un yom moș; aș ve un dukán.* (Era odată un om bătrân; avea o prăvălie.) Cap² 43/8; *Con amná drúmu, bǎtú di un dukán.* (Cum mergea pe drum, dădu de o prăvălie.) Cap² 139/30; *Țista yom [...], ca si dúsi lângǎ dukánu lu mincunósi× „pat” cu tuǎgu la măgar și túntǎa ǎ× cǎzú di la măgar un miǎt.* (Acest om [...], dacă se duse lângă prăvălia mincinoșilor, „poc”, cu toiajul în măgar și atunci îi pică de la măgar un bănuț de argint.) Pap M² 24/34; *Tu s-ti du, Téga, dirép ǎn cǎtún; dirép ǎn cǎtún, la dugénu meú.* (Téga, tu să te duci direct în sat; direct în sat, la prăvălia mea.) Cap² 20/22; *Tricú țǎa fǎtǎ pri la dukáni.* (Fata trecu pe la prăvălii.) MP 30/12; *Fǎta lu crǎluluǎ vǎa zis si ncǎdǎ dukánili.* (Fata împăratului zisese să închidă prăvăliile.) MP 30/11; *Sucǎțili vǎaú iǎrbǎ pǎn di bron, dukánili toǎti dișcǎsi fǎr di stǎpón, ǎnúntru sǎldi cucóți× cǎntáú și cójii× lǎtráú.* (Ulițele aveau iarbă până la brâu, prăvăliile toate deschise, fără stăpân, numai cocoșii cântau înăuntru și câinii lătrau.) Cap² 144/33; *ǎn Fúștiń gǎali dukáni, ți ver cúmpǎr.* (La Fúștiń [sunt] numai prăvălii, cumperi ce vrei.) Dms s.v.; *Váni vǎa și dukán și cǎviné.* (Ion avea și prăvălie și cafenea.) Dms s.v.

◆ *Toǎti dukánili luǐ sa.* (L i t. Toate prăvăliile sunt ale lui.= Se spune despre cineva care umblă de colo-colo, fără niciun rost.) Cap² 177/34.

Var.: **duǎán** (Cap 119 s.v.), **duǎén.**

Et.: tc. **dükkân** (mac. **dukjan**, bg. **djukjan**).

dukanǎia vezi **dukanǎiia**.

dukanǎiia vezi **dukanǎiia**.

dukáptin, dukáptinari, dukáptináji, dukáptinát vb. I. *Tranz.* și *refl.* Dms s.v. *káptin.* A (se) pieptăna, a (se) termina de pieptănat.

Et.: din *du-* + *káptin.*

dukanǎiia, pl. dukánǎii s.m. Can² 390; Cap 119 s.v. *dukán*; Dms. Negustor. *Aú trimési la dukánǎia ca si le pátrusprǎț di arșón di astár, tot virisina.* (O trimise la negustor să ia paisprezece coți de căptușeală, pe datorie.) Can T² 108/37; *Dǎrǎ únǎ cǎrti, cacúm cǎ móșu dukánǎia cǎta súfliti la únǎ úarǎ tǎlčǎ.* (Scrise un bilet cum că bătrânul negustor a omorât atâtea suflete dintr-odată.) Cap² 43/13; *Antrǎ la un dukánǎia, șizú și lǎ să spúnǎ mincún.* (Intră la un negustor, se așeză și începu să spună minciuni.) Cap² 46/8; *Dukanǎia, cum vút-aú vindút nári, ve picát pri kúpéng și si veú dunát múlti mușt pri picátúrlu di nári.* (Cum negustorul vânduse miere, picase pe oblon și se adunaseră multe muște pe picăturile de miere.) Can T¹ 281/32.

Var.: **dukanǎia, dukánǎiia, dukánǎiia** (Dms s.v.).

Et.: tc. **dükkâncı** (mac. **dukjanǎia**, bg. **djukjanǎia**).

dukés, dukíri, dukíj, dukít vb. IV. *Refl.* MP 60/9; DP 89/4. A înțelege, a-și da seama. *Purcáru, cǎri ra ǎn úrmi, si dukí cǎ úa stau úámin.* (Porcarul, care venea din urmă, își dădu seama că aici stau oameni.) DP 89/4; *Fǎta ra mult*

ancrîlătă și si dukî ca țista uom nu i luăș di la buric. (Fata era foarte isteată și înțelese că omul ăsta nu-i bolnav de inimă.) MP 60/9.

Et.: ar. *dukéscu*; cf. și alb. *dukem*.

dukicá vezi **dékicá**.

dukimăsés vezi **dukimisés**.

dukimîă, pl. **dukimî** s.f. Dms. Minune. *Si feási mári dukimîă.* (S-a arătat mare minune.) Dms s.v.

Et.: gr. *δοκιμή*.

dukimisés, **dukimisiri**, **dukimisîj**, **dukimisít** vb. IV. *Tranz.* și *intrans.* Pap¹ 43-44; Pap² 78; Can² 390; Cap 119; ALDM h. 224/1, h. 225/1; Dms. A supraveghea; a proba; a înțelege, a-și da seama; a recunoaște. *Ángălu [...] si cáță di si glăvăști la un zingín și prôapi trej an ič si nu si zărçádă; țista zingínu túcu la dukimiséa.* (Îngerul [...] se prinse să se bage slugă la un bogătaș și aproape trei ani să nu rădă; bogătașul ăsta îl supraveghea [= era cu ochii pe el].) Cap² 104/4; *Îjju ampirátuluĵ dukimási ĵundi si culcă fĵăta.* (Fiul împăratului și-a dat seama unde se culcă fata.) MP 70/29; *Raĵ și tŕ cări veaĵ dukimisít că Márca aĵ dirépt.* (Erau și dintre aceia care înțeleseseră că *Márca* [= *Cráli Márca*] e [om] drept.) DP 73/26; *Țĵăr și ĵuă si dukimisĵăs dăli puăt su-ĵ licuĵăs.* (Vreau și eu să-mi dau seama dacă pot s-o vindec.) MP 180/21; *S-lĵea únu, s-la dukimisĵăscă, lănta s-la dukimisĵăscă, tĵăttă zúĵa cĵăla si si umărăscă.* (O să ia unul [= un fluier] să-l probeze, pe altul să-l probeze, o să se obosească acolo toată ziua.) MP 54/20; *Dukimisĵĵ că șa raĵ lucrili.* (Am înțeles că așa stăteau lucrurile.) Dms s.v.; *Lă dukimisĵră dúpă laf.* (L-au recunoscut după vorbă.) Dms s.v.

Var.: **dukimăsés**, **dukimisĵăs**.

Et.: gr. *δοκιμάζω*.

dukimisĵăs vezi **dukimisés**.

dukimlîă, pl. **dukimlî** adj. Dms. Arătos; important. *Dukimlîă om!* ([Ce] om important!) Dms s.v.

Et.: din *dukim[îă]* + *-lîă*.

dukingĵĵă vezi **dukăngĵĵă**.

dukités, **dukitiri**, **dukitĵĵ**, **dukitít** vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *Kités.* A împodobi, a termina de împodobi.

Et.: din *du-* + *kités*.

duláč vezi **dăláč**.

duláčcă, pl. **duláčki** s.f. Cap 119; Dms. Bardă, secure. *Duláčcă di durătúră.* (Bardă de tăiat lemne.) Cap 119 s.v.; *Pudŕ-n-u țea duláčca, că să-ĵ ta× veăĵca.* (Dă-mi-o barda, să tai craca.) Dms s.v.

Et.: cf. *duláč* (s.v. *dăláč*).

dulág, **dulágári**, **dulágáĵ**, **dulágát** vb. I. *Intrans.* Dms s.v. *lag.* A alerga peste tot.

Et.: din *du-* + *lag*.

dulámă, pl. **dulóm** și **dulómur** s.f. Can² 390; Cap 119; Carna A/Supl; Dms. Dulamă. *Dulámă cu culcăf.* (Dulamă cu ornamente de catifea pe coate.) Cap 119 s.v.; *Ăĵ turí duláma an drum și si zăngunisí.* (Aruncă dulama în drum și se puse pe fugă.) DP 54/24; *Duláma [cuparánu] aĵ pun prísti sucárdi și-ĵ cu mŕniț lunđ până pri mărđĵli. Duláma-ĵ lúngă până pri crúți. Și ęa ári dinzúr anzúr găĵán, áma vĵnăt, ĵli négru; roș găĵán nu si púni nițicŕn la dulámă.* (Dulama [cuparánu] o pun peste sarică și e cu mâneci lungi până la încheieturile mâinilor. Dulama e lungă până pe șale. Și ea are găitan de jur împrejur, fie albastru, fie negru; găitan roșu nu se pune niciodată la dulamă.) Can T¹ 265/5-8.

Et.: tc. *dolama* (mac., bg. *dolama*).

duláp, pl. **dulápur** s.n. Pap² 78; Can² 390; Cap 119; Dms. Dulap. *Ficŕoru nu vizú țivagŕdęa lant, sáldi cŕrpa, cárĵ-u lŕ șĵ-u turí an un duláp.* (Băiatul nu văzu nimic altceva, numai batista, pe care o luă și o aruncă într-un dulap.) Pap M² 162/33;

Vrin čăpcōān a×li furōā pârli din duláp.
(Un hoț i-a furat banii din dulap.) Dms s.v.; *Lǎ-×a-ț-li, miluli, ān țela dulápu sa [pârli].* (Ia-ți-i, dragule, [banii] sunt în acel dulap.) DP 65/40.

Et.: tc. **dolap** (mac., bg. *dolap*).

dulás, dulásári, dulásáj, dulását vb.

I. *Tranz.* Dms s.v. *las*. A lăsa definitiv, a părăsi.

Et.: din *du-* + *las*.

dulátru, dulátrári, dulátráj, dulátrát vb.

I. *Intranz.* Dms s.v. *látru*. A termina de lătrat.

Et.: din *du-* + *látru*.

duláfés, duláfiri, duláfij, duláfít vb.

IV. *Intranz.* Dms s.v. *lăfés*. A sta de vorbă.

Et.: din *du-* + *lăfés*.

dulăpăjés, dulăpări, dulăpáj, dulăpáit vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *lăpă ʼés*. A înfuleca.

Var.: **dulăpnés** (Dms s.v. *lăpă ʼés*).

Et.: din *du-* + *lăpă ʼés*.

dulăpnés vezi **dulăpăjés**.

dulázés, duláziri, dulázij, dulázít vb.

IV. *Intranz.* Can² 390; Cap 119, 167 s.v. *lázés*; Dms s.v. *lázés*. A merge în picioare, a nu mai merge de-a bușilea. *Ficóru mărișor [...], ca si dulázescă.* (Copilul mărișor [...], când începe să meargă în picioare.) Can T² 100/1.

Et.: din *du-* + *lázés*.

dulegăn, dulegănári, dulegănáj, dulegănát vb. I. *Tranz.* și *refl.* Dms s.v. *leágăn*. A se legăna.

Et.: din *du-* + *leágăn*.

dulgáti¹, pl. dulét s.m. Dms. Jgheab făcut din tuburi de argilă arsă, prin care se scurge apa de la cișmea. *Délmi că dǎdim di dulét, cóla va să ra čěsmă.* (Dacă am dat de jgheaburi, acolo trebuia să fie cișmea.) Dms s.v.

Et.: bg. dial. *dulec*.

Dulgáti² n.pr. Pap M² 176/12; Cap 119; Dms. Nume de fântână în *Lúnđín*.

Et.: **dulgáti¹**.

dulegáj, dulári, duláj, dulát vb. I.

Tranz. Dms s.v. *leáj*. A lua tot; a acapara.

Et.: din *du-* + *leáj*.

dulég¹, dulegáziri, duleș, dulés vb. III.

Tranz. Dms s.v. *leg*. A alege.

Et.: din *du-* + *leg¹*.

duleg², dulegári, dulegáj, dulegát vb.

I. *Tranz.* Dms s.v. *leg*. A lega strâns.

Et.: din *du-* + *leg²*.

dulét, duletiri, duletij, duletit vb. IV.

Intranz. Dms s.v. *litcăjés*. A pleca.

Et.: din *du-* + *let*.

dulicșurizéz, dulicșurizári, dulicșurizáj, dulicșurizát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *licșurizéz*. A ușura de tot.

Et.: din *du-* + *licșurizéz*.

dulicujés, dulicuiri, dulicuij, dulicuit vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *licujés*. A tămădui, a vindeca de tot.

Et.: din *du-* + *licu ʼés*.

duling, dulinđiri, dulinș, dulinș vb. III. *Tranz.* Dms s.v. *ling*. A linge tot.

Et.: din *du-* + *ling*.

dulinivés, duliniviri, dulinivij, dulinivít vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *linivés*. A lenevi.

Et.: din *du-* + *linivés*.

dulipés, dulipiri, dulipij, dulipít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *lipés*. A lipi, a termina de lipit.

Et.: din *du-* + *lipés*.

duliturgísés, duliturgísiri, duliturgísij, duliturgísít vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *liturgísés*. A termina de slujit o slujbă.

Et.: din *du-* + *liturgísés*.

dulmăgójă vezi **dugrămăgijă**.

dulțeată, pl. dulțetur s.f. Can² 389; Cap 120; Dms. Dulceață.

Et.: din *dulți* + *-ăță*.

dulți, pl. duț adj. și *adv.* Pap¹ 44; Pap² 78; Can² 390; Cap 120; Cerna A/1841; Dms. Dulce; plăcut (la gust). *Bre, și dulți cărni.* (Măi, ce carne plăcută)

la gust.) W 73/16; *Di dũlŭi maj dũlŭi, ăn misũr nu si pũni.* ([E] foarte dulce, [și] nu se pune în strachină. [Ghicioare = Somnul].) Can T² 114/23; *Ăn am țe am, ni ăn misũr si pũni, ni ăn mœn si cãŭă, ma di el ma dũlŭi nœ-ári.* (Am ce am, nici în strachină nu se pune, nici cu mâna nu se apucă, dar mai dulce decât el nu e [nimic]. [Ghicioare = Somnul].) Cap² 160/13; *Ţișŭa dojœ fraŭ zăcãŭărã sã cœntã cœntiŭi mult duœ și mult ŭbãvi.* (Cei doi frați începurã sã cânte cântece foarte plãcute și foarte frumoase.) Pap M² 145/19; *Bilbĩœ ișœt-aũ din cãfœz [...], zăcãntãt-aũ mult dũlŭi.* (Privighetoarea a ieșit din colivie [...], a început sã cânte foarte plãcut.) AtaM 380/9.

Dũlŭi sã-x iŭă. Sã-i fie de bine. *Ţișta cãri aũ lœ tœrba și el ra vrin flãmũnd, ŝa cã dũlŭi sã-x iŭă.* (Asta care a luat traista era și el un [om] flãmând, așã cã sã-i fie de bine.) DP 70/36.

♦ *Lãptili cœt-aĩ dũlŭi, cœt-aĩ mãrœs.* (L i t. Laptele pe cãt e de dulce, pe atãt e de amar. = Se spune despre lucrurile bune și plãcute care se obŭin cu greutate.) Pap M² 72/21; *Ŭãspiŭu nu si prușŭtãtã cu beãri și cu mãncãri, ma cu dũlŭi zbor.* (Oaspetele nu se întãmpinã cu bãuturã și cu mãncare, ci cu vorbã bunã.) Cap² 210/7.

Et.: lat. *dulcis*.

dũlŭicãv, dũlŭicãvã pl. dũlŭicãv, dũlŭicãvi adj. Can² 390; Cap 120 s.v. *dũlŭi*; Dms. Dulceag.

Var.: **dulŭicãv** (Can² 390).

Et.: din *dũlŭi* + *-icãv*.

dulŭicãv vezi **dũlŭicãv**.

dulŭimi s.f. Can² 390; Cap 120 s.v. *dũlŭi*; Dms. Dulceață, dulce. *Lã pucãni cu ŭnã dulŭimi.* (L-a servit cu un dulce.) Dms s.v. P. e x t. Prietenie, înŭelegere. *Mult vã-ũ veŭ dulŭimœa.* (L i t. Aveŭi multã înŭelegere. = Sunteŭi prieteni foarte apropiaŭi.) Cap² 177/43.

Et.: din *dũlŭi* + *-imi*.

dulucnês, dulucnĩri, dulucnĩj, dulucnĩt vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *lucnês*. (Despre cãine) a bea, a lipãi.

Et.: din *du-* + *lucnês*.

dulumnês, dulumnĩri, dulumnĩj, dulumnĩt vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *lumnês*. A se duce la fund.

Et.: din *du-* + *lumnês*.

dulumutês, dulumutĩri, dulumutĩj, dulumutĩt vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *lumutês*. A mormãi, a bombãni.

Et.: din *du-* + *lumutês*.

dulunŭês, dulunŭĩri, dulunŭij, dulunŭĩt vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *lunŭês*. A prelungi.

Et.: din *du-* + *lunŭês*.

duluștês, duluștĩri, duluștĩj, duluștĩt vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *luștês*. A decoji, a dezghioaca.

Et.: din *du-* + *luștês*.

duluvês, duluvĩri, duluvĩj, duluvĩt vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *luvês*. A vâna.

Et.: din *du-* + *luvês*.

duxœrt, duxœrtãri, duxœrtãj, duxœrtãt vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *œrt*. A ierta, a absolvi de pãcate.

Et.: din *du-* + *œrt*.

duxupês, duxupĩri, duxupĩj, duxupĩt vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *xupês*. A curãŭa de tot de coajã.

Et.: din *duxupês*.

Dũma n.pr. Pap² 78; Cap 120. Nume de persoanã.

dumãkĩn vezi **dumãkĩn**.

dumãkĩncã vezi **dumãkĩncã**.

dumãn s.n. Cap 120; Wild h. 439/6; Dms. 1. Fum. *Bisœãrica cœan œrdeã, dumãnu pãn la ŭer si œrdicã.* (Când ardea biserica, fumul se ridica pãnã la cer.) Dms s.v.; *Cœn si duŭœ „bam, bam, bam”, cu mãrtĩnu ăn smãreŭ, [...] si fœsi mãri dumãn.* (Când se ducea „poc, poc, poc!”,

cu pușca prin ienuperi, [...] se făcu mult fum.) Cap² 54/39. **2.** Praf. *Vinturița dumán fáți.* (Vârtejul face praf mult.) Dms s.v.

♦ *Dumán n-u lú cru.* (Praful sunt. = S-a ales praful de mine.) Dms s.v.

Et.: tc. **duman** (mac., bg. **duman**).

dumánc vezi **dumánánc**.

dumástic vezi **dumęástic**.

dumáțin, **dumáținári**, **dumáținái**, **dumáținát** vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *máțin*. A termina de măcinat.

Et.: din **du-** + **máțin**.

dumăcnés, **dumăcníri**, **dumăcníj**, **dumăcnít** vb. IV. *Tranz.* și *intrans.* și *refl.* Dms s.v. *măcnés*. A târi; a aluneca de tot.

Et.: din **du-** + **măcnés**.

dumăkin, pl. **dumăkiún** s.m. Pap² 78; Can² 390; Cap 120; Dms. Gospodar; stăpân. *Lę și di tçáti aláturli ți ári un dumákin án casă.* (Ia și din toate uneltele pe care le are în casă un gospodar.) Pap M² 103/13; *Si fǎsi ǎl dumákin an lu puǎpǎia casa.* (El se făcu stăpân în casa popii.) MP 232/4; *Mántręáști dírá di eș șiu dumákinlu dǎrá únă dúpcă.* (Vede urmă de arici și gospodarul făcu o groapă.) AtaM 365/10. P. e x t. Soț. *Nu n-u casă dumákinu.* (Soțul [meu] nu e acasă.) Dms s.v.

♦ *Bun dumákin.* (L i t. Bun stăpân[ul]. = Se spune când copiii fură fructele din grădina unui vecin.) Cap² 178/1.

Var.: **dumačin**.

Et.: mac., bg. **domakin**.

dumăkincă, pl. **dumăkínki** s.f. și adj. Pap² 78; Cap 120 s.v. *dumákin*; ALR II, 1, h. 130/012; Dms. Gospodină. *Și șa-ș rǎması búna fǎtǎ dumákincă an casă.* (Și așa a rămas fata cea bună gospodină în casă.) MP 160/30; *Sǎ nvętǎ mínti că s-i ǎ dumákincă di ęa ncóla.* (Să se învețe mînte să fie gospodină de acum încolo.) Cerna T; *Cása lu dumákincă ǎ muǎri a ǎ dájma pac.* (Casa femeii gospodine e

întotdeauna curată.) Kats 66/17. P. e x t. Soție, nevestă. *N-u lóșǎ dumákinca.* (Mie bolnavă soția.) Dms s.v.; *Vo ǎ să pisǎjés únă cárti la dumákinca si gutfęáscǎ și priștęátǎ argátǎ.* (Vreau să-i scriu nevestei o scrisoare, să gătească și să-i întâmpine pe argați.) Cap² 112/1.

Et.: din **dumăkin** + **-că**.

dumăjés, **dumăjiri**, **dumăj**, **dumăit** vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *mǎjés*. A lovi tare.

Var.: **dumăjnés** (Dms s.v. *mǎjés*).

Et.: din **du-** + **mǎjés**.

dumăjnés vezi **dumăjés**.

dumánánc, **dumăncári**, **dumăncáj**, **dumăncát** vb. I. *Tranz.* Can² 390; Cap 120, 180 s.v. *mánánc*; Dms. A termina de mâncat. *Ca s-xa dumánánț péștiș s-la xi duń úásili.* (După ce o să termini de mâncat peștii, să le aduni oasele.) Cap² 92/2; *Lántǎ seǎrá árǎ șa feási și prǎpi să xǎ dumánáncǎ toț.* (În cealaltă seară tot așa făcu și aproape să-i termine de mâncat pe toți.) DP 41/38; *Ca dumăncǎ, li dunǎ tçáti úásili.* (După ce a terminat de mâncat, a adunat toate oasele.) Cap² 92/4.

Var.: **dămánc** (Can² 390 s.v.; Cap 120, 180 s.v. *mánánc*; Dms), **dumánc** (Cap 120, 180 s.v. *mánánc*), **dumánc** (Cap 120, 180 s.v. *mánánc*).

Et.: din **du-** + **mánánc**.

dumánc vezi **dumánánc**.

dumăncǎs vezi **dumăncǎș**.

dumăncǎș, **dumăncǎri**, **dumăncǎj**, **dumăncǎt** vb. IV. *Refl.* Dms s.v. *măncǎș*. A se trudi; a se istovi.

Var.: **dumăncǎș** (Dms s.v. *măncǎș*).

Et.: din **du-** + **măncǎș**.

dumăndărăs, **dumăndăriri**, **dumăndărj**, **dumăndărít** vb. IV. *Refl.* Dms s.v. *măndărăs*. A se mândri, a nu-și încăpea în piele de mândrie.

Et.: din **du-** + **măndărăs**.

dumănică vezi **dumínică**.

dumărsés, dumărsíri, dumărsíj, dumărsít vb. IV. *Refl.* Dms s.v. *mărsés*. A mânca de dulce.

Et.: din *du-* + *mărsés*.

dumătés, dumătíri, dumătíj, dumătít vb. IV. *Refl.* Dms s.v. *mătés*. A se murdări peste tot.

Et.: din *du-* + *mătés*.

dumăznés, dumăzníri, dumăzníj, dumăznít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *măznés*. A netezi bine de tot.

Et.: din *du-* + *măznés*.

dumbărés, dumbăríri, dumbăríj, dumbărít vb. IV. *Tranz.* Dms. A face zgomot, a zdrăngăni. *Nu dumbăreă tiniKíjă, că mi ănluzoăş.* (Nu [mai] zdrăngăni tinicheaua, că m-ai înnebunit.) Dms s.v.

Et.: onomatopee.

dumbărlivés, dumbărlivíri, dumbărlivíj, dumbărlivít vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *ămbărlivés*. A ameţi; a căpia.

Et.: din *du-* + *mbărlivés* (s.v. *ămbărlivés*).

dumbét, dumbítári, dumbítáj, dumbítát vb. I. *Tranz.* și *refl.* Dms s.v. *ămbét*. A (se) îmbăta criță.

Et.: din *du-* + *mbet*.

Dumbróvi n.pr. Pap M² 176/13; Cap 120; Dms. Nume de loc în *Óşin*.

Et.: sl. *dobrava*.

dumburoás vezi **dumburós**.

dumburós, dumburóri, dumburóji, dumburót vb. IV. *Refl.* Dms s.v. *ămburóas*. A lupta până la capăt.

Var.: **dumburóas** (Dms s.v. *ămburóas*).

Et.: din *du-* + *mburós*.

dumęástic, dumisticári, dumisticáj, dumisticát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *męástic*. A mesteca, a termina de mestecat.

Var.: **dumástic** (Dms s.v. *męástic*).

Et.: din *du* + *męástic*.

dumétur, dumiturári, dumituráj, dumiturát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *métur*. A termina de măturat.

Et.: din *du-* + *métur*.

Dúmi n.pr. Pap M² 170/27; Can² 390; Cap 120 s.v. *Dumínică*. Nume dat vițelului născut într-o zi de duminică.

Et.: *dumínică*.

dumilujés, dumiluíri, dumiluíj, dumiluíť vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *milujés*. A iubi foarte tare.

Et.: din *du-* + *milu ős*.

duminčún, duminčúnári, duminčúnáj, duminčúnát vb. I. *Tranz.* și *refl.* Dms s.v. *minčún*. A minți; a (se) înșela.

Et.: din *du-* + *minčún*.

duminés, duminíri, duminíj, duminít vb. IV. *Tranz.* și *refl.* Dms s.v. *minés*. A (se) schimba.

Et.: din *du-* + *minés*.

dumínică, pl. dumíniť s.f. și adv. Pap¹ 44; Pap² 78; Can² 390; Cap 120; Cerna A/1535; Wild h. 539/1-7; Dms. *Dumínică. Țăstă dumínică ři vini s-nă dúřim la băşărcă.* (Duminica asta ce vine o să ne ducem la biserică.) Cap 120 s.v.; *Lunđinėřix sa ři mult bisiricóş, dintru ře sărbătórlri ři dumíňli biséřica nu xă řóni di muř ři vin să si rógă la Dómnru.* (Locuitorii din *Lunđín* sunt și foarte bisericóși, de aceea, în zilele de sărbătoare și duminicile biserică nu-i încape de mulți ce vin să se roage la Domnul.) Can T¹ 263/2; *Dumínică nă izprimíęám ři išám lă or.* (Duminica ne îmbrăcam cu haine curate și ieșeam la horă.) Dms s.v.

Var.: **dumănică** (Cap 120 s.v.; Wild h. 539/7; Dms), **dumíncă**.

Et.: lat. *dominica*.

dumíncă vezi **dumínică**.

dumirés, dumiríri, dumiríj, dumirít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *mirés*. A termina de măsurat.

Et.: din *du-* + *mirés*.

dumirusés, dumirusíri, dumirusî,
dumirusít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *mirusés*. A termina de mirosit.

Et.: din *du-* + *mirusés*.

dumislés, dumislíri, dumislî,
dumislít vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *mislés*. A gândi profund.

Et.: din *du-* + *mislés*.

dumitirés, dumitiríri, dumitirî,
dumitirít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *mitirés*. A distruge, a nimici.

Et.: din *du-* + *mitirés*.

dumiuréz, dumiurári, dumiuráj,
dumiurát vb. I. *Intranz.* Dms s.v. *miuréz*. A termina de miorlăit.

Et.: din *du-* + *miuréz*.

dúml'ártat vezi **duml'irtát**.

dumlért, duml'irtári, duml'irtáj,
dumxirtát vb. I. *Tranz.* Pap² 76. A se ruga lui Dumnezeu pentru iertarea păcatelor. *Domxértu!* (Mă rog lui Dumnezeu să mă ierte.) Pap² 76 s.v.; *Sa-ț domxértu tátu-tu!* (O să mă rog lui Dumnezeu pentru o iertarea păcatelor lui tată-tău.) Pap² 76 s.v. *Unipersonal.* *Dúm-xártă*. Dumnezeu să-l ierte! *Jel, cum amná drúmu și zîțá „Dom-xártă”, bătú di úná núntă.* (El, cum mergea pe drum și zicea „Dumnezeu să-l ierte”, întâlnește o nuntă.) Pap M² 157/26; *Și țéxa fúriș cum vinéu și „dum-xártă-la” zîțéu, șizură toș cóna.* (Și hoții, cum veneau și ziceau „Dumnezeu să-l ierte!”, se opriră acolo.) Cap² 47/11. P. e x t. s. Parastas, pomenire. *Si toárnă năpó~ la mánçáre di Dum-xártă.* (Se întorc la masa de *Dum-xártă* [= de parastas].) Cerna T.

Var.: **Doml'ártă.**

Et.: din *Dqámni* + *kúrtă*.

duml'irtát, duml'irtátă, pl. duml'irtát,
dum l'irtáti adj. Dms. Iertat de Dumnezeu; mort.

Var.: **duml'ártát** (Dms).

Et.: vezi *dum l'ért*.

dumnés(c), dumneșcă, pl. dumnéșt
adj. Cap 115 s.v. *domn*; Dms. Domnesc;

boieresc. *Cásă dumneșcă.* (Casă boierească.) Cap 115 s.v. *domn*.

Var.: **dumnésc** (Dms).

Et.: din *domn* + *-és(c)*.

dumnésc vezi **dumnés(c)**.

dumníl'ă, pl. dumníl' s.f. Dms. Domnie.

Et.: din *domn* + *-l'ă*.

dumnizés(c), dumnizeșcă, pl. dumnizéșt adj. Pap¹ 44; Pap² 78; Cap 120; Can² 390; Dms. Dumnezeiesc, de la Dumnezeu. *Și si dēdi zbor dumnizésc la jel.* (Și auzi el cuvânt de la Dumnezeu.) Pap M² 22/29; *Țista lucrú dumnizés!* (Asta-i lucrare dumnezeiască, lucrarea lui Dumnezeu.) Cap 120 s.v.

Var.: **dumnizésc.**

Et.: din *dumnizé* + *-és(c)*.

dumnizésc vezi **dumnizés(c)**.

Dumnizé s.m. Cap 120 s.v. *dumnizés*. Dumnezeu.

Et.: lat. *domine deus*.

dumór, dumuríri, dumurî, **dumurít** vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *mor*. A muri. *Ca dămuri bărbátă-su, lu f'áta ș-u cătă bun [măștea múmă], áră lu bărbátă-su mult aș mánçá.* (Când muri bărbat-su, pe fata sa [mama vitregă] și-o îngrijea bine, iar pe cea a lui bărbat-su o chinuia mult.) MP 156/22.

Var.: **dămór.**

Et.: din *du-* + *mor*.

dumpărțoás vezi **dumpărțós**.

dumpărțós, dumpărțóri, dumpărțói,
dumpărțót vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *ămpărțoás*. A termina de împărțit.

Var.: **dumpărțoás** (Dms s.v. *ămpărțoás*).

Et.: din *du-* + *mpărțós*.

dumpeádic, dumpidicári, dumpidicáj,
dumpidicát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *ămpéádic*. A împiedica.

Et.: din *du-* + *mpéádic*.

dumplités, dumplitíri, dumplitíj,
dumplitít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v.
ămplités. A termina de ămpletit.

Et.: din *du-* + *mplítés.*

dumpuțoás vezi **dumpuțós.**

dumpuțós, dumpuțóri, dumpuțói,
dumpuțót vb. IV. *Refl.* Dms s.v.
ămpuțoás. A se ămpuți de tot.

Var.: **dumpuțoás** (Dms s.v.
ămpuțoás).

Et.: din *du-* + *mpuțós.*

dumpuvinés, dumpuviníri, dumpuviníj,
dumpuvinít vb. IV. *Refl.* Dms s.v.
ămpuvinés. A se veșteji.

Et.: din *du-* + *mpuvinés.*

dumúccăm vezi **dumúccum.**

dumúccum, dumúccári, dumúccáj,
dumúccát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *múccăm.*
A mușca, a-și ınıfige bine colții.

Var.: **dumúccăm** (Dms s.v. *múccăm).*

Et.: din *du-* + *múccum.*

dumúlg, dumúlgíri, dumúls, dumúls
vb. III. *Tranz.* Dms s.v. *mulg.* A termina
de muls.

Et.: din *du-* + *mulg.*

dumumés, dumumíri, dumumíj,
dumumít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *mumés.*
A momi, a ademeni.

Et.: din *du-* + *mumés.*

dumușár, dumușáră, pl. dumușár,
dumușári adj. și s.m. și f. Dms. Trântor.

Et.: mac. *domașar,* bg. *domașar*
(BER I 410, s.v. *dom).*

dumút, dumutári, dumutáj, dumutát
vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *mut.* A termina de
mutat.

Et.: din *du-* + *mut.*

dumuțoás vezi **dumuțós.**

dumuțós, dumuțóri, dumuțói,
dumuțót vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *muțoás.*
A amuți (pe cineva).

Var.: **dumuțoás** (Dms s.v. *muțoás).*

Et.: din *du-* + (*ăn*)*muțós.*

Dumúz n.pr. Cap 120. Nume de
persoană. *Téga cu Dumúzu merg mőná di*

mőná. (*Téga cu Dumúzu merg mőná în
mőná.*) Cap² 20/1.

dumuzăvirdisés vezi **dumuzivirdés.**

dumuzét, pl. dumuzét s.m. Dms.
Ginere care locuiește împreună cu socrii;
ginere în casă. *Noj vem dumuzét.* (Noi
avem ginere în casă.) Dms s.v.; *Dumuzétu
nőstru ăj mult sirbičós.* (Ginerele nostru e
foarte harnic.) Dms s.v.

Et.: mac. *domazet,* bg. *domazet*
(BER I 410, s.v. *dom).*

dumuzivirdés, dumuzivirdíri,
dumuzivirdíj, dumuzivirdít vb. IV.
Intranz. Dms s.v. *muzăvirdisés.* A unelti.

Var.: **dumuzăvirdisés** (Dms s.v.
muzăvirdisés).

Et.: din *du-* + *muzivirdisés.*

dumuzlőac vezi **dămuzlőc.**

dumuzlőc vezi **dămuzlőc.**

dun, dunári, dunáj, dunát vb. I.
Tranz. și *refl.* Pap¹ 44; Pap² 78;
Can² 390-391; Cap 120; ALR II s. n., 1, h.
61/012; ALR II s.n., 4, h. 929/012;
ALDM II, h. 1071/7, h. 1080/1-7; Dms.
1. A (se) aduna, a (se) strânge; a culege.
Tíndi fúňă, dúnă gœm. (Îtinde funie,
strânge ghem. [Ghicitoare: Dovleacul].)
Cap² 162/3; *Ără lisíta ř dună toț pėstix*
(Iar vulpea a adunat toți peștii.) Pap M¹
24/9; *La zăcățărœa di ăpriœu, simíňta di
găňășór di maj búnli píœur ou dúnău.* (La
începutul lui aprilie, adunau sămănta de
porumb de pe cei mai buni știuleți.) AtaM
350/17; *Fėta, di mŭltă mőncă, aŭ dăň*
tőťă čăňușa. (Fata, cu multă trudă, adună
toată cenușa.) Can T¹ 279/32; *Maj micu
fráti aŭ dăňŭ álba fórtumă.* (Fratele mai
mic strânse funia albă.) Cap² 33/13; *Că si
cőpti, dúnŭm únă zúűă mulț argát să
sițirŭm la grŭn.* (Când s-a copt, într-o zi
am adunat mulți argați să secerăm la
grâu.) Cap² 30/2; *Cătunjăňiŭ aŭ dúnără
mŭlti băcșisur la fičúru řista.* (Sătenii
strânseră multe daruri pentru băiatul ăsta.)
MP 16/2; *Dăňără tŭátă zăntunía și feășiră*

nuntă. (Adunare toate neamurile și făcure nuntă.) Cap² 150/37; *Țela ve unsă ună cărti cu nări și raș dunăti pri ia pătru suti di muști.* (Acela unsese o hârtie cu miere și se adunaseră pe ea patru sute de muște.) Cap² 139/31; *Lag țoăti pórțili să dun nări și luminări.* (Alerg din poartă în poartă să adun miere și ceară.) Pap M² 137/9; *Au trimęsi [fęta] ună őră să dúnă rámur din ună crémná.* (O trimise [pe fată] odată să adune crengi dintr-o prăpastie.) Cap² 38/12; *Am un boș; cõn si cúlcă, uásili aș ți dúnă.* (Am un bou; când se culcă, i se adună oasele. [Ghicitoare: Verigile].) Cap² 163/12; *Cõn si zăsfiręș cu țista sfrięlu, si dúnă țoătă lume.* (Când o să cânti cu acest fluier, o să se adune toată lumea.) Cap² 24/43; *Tõti võșurli lunđinęș si dúnă-n un loc, la Drágni.* (Toate râurile din Lúnđin se adună într-un loc, la Drágni.) Can T¹ 262/16; *Ca zisi lant laș, si dunó põne și jel kınisi s-ámná.* (Când zise celălalt cuvânt, pâinea [= recolta] se strânse și el porni la drum.) Cap² 25/10; *Z-dunó insánu.* (S-a adunat lumea.) MP 18/25; *Să dunără fičóriș să măjăscă la núcă.* (S-au adunat copiii să bată nukul.) Cap² 29/42; *Tõti cătuničkili si dunără an țista loc.* (Toate sătucurile s-au adunat în acest loc.) Can T¹ 263/13; *Si veș dunát mülți mușt pri picătúrli di nări.* (Pe picăturile de miere se adunaseră multe muște.) Can T¹ 281/33; *Să dunșám vína.* (Să culegem via) Dms s.v. **2.** A depăna. ALDM II, h. 1071/7. **3.** A lovi, a izbi. *Si sculó di u dunó lámhá cu cālčca și lámhá căzú.* (Se sculă și lovi balaurul cu paloșul și balaurul căzu.) Cap² 65/21; *Lisíța [...], ca la dunó [lúpu] pristi mur, la tálčó.* (Vulpea [...], când îl izbi [pe lup] de zid, îl ucise.) Pap M² 141/23.

Dun cor. A se întrista. *Bábu, nu dúnă cor! Și nuđi s-na dúșim.* (Babo, nu te întrista! Și noi o să ne ducem.) MP 124/28. **Dun cuvét.** A aduna putere, a se

reface. *Țarna răpșásă pimintu și dúnă nou cuvét.* (Iarna pământul se odihnește și adună noi puteri.) W 77/4. **Dun găjle.** A fi îngrijorat. *Nu dúnă găjle.* (Nu fi îngrijorat.) Cap² 28/40.

♦ *Án ți dunó pėru-n cap.* (L i t. Mi s-a adunat părul în cap [de frică]. = Mi s-a făcut părul măciucă.) Can T² 124/13; *Áș si dúnă zólili.* (L i t. I se adună zilele. = Are zilele numărate; i se apropie sfârșitul.) Cap² 177/45; *Ca la porc va ți dúnă zólili.* (Ca la porc o să-ți adune [= o să-ți numere] zilele; ți se apropie sfârșitul ca la porc.) Cap² 177/46; *Si dúnă vácótu.* (L i t. [Î] vine vremea. = [I] se apropie sfârșitul.) Dms s.v.

Var.: **dăn, don.**

Et.: lat. **adunare.**

dunári, pl. dunór s.f. Pap¹ 44 s.v. *dun*; Pap² 78; Can² 391; Cap 120 s.v. *dun*. Adunare; strâns; cules. *Án Cúpă veș ună dunári di cumiș.* (În Cúpă era o adunare de comitagii.) Dms s.v.; *Dunári viňurli.* (Culesul viilor.) Can² 391 s.v.; Pap¹ 44 s.v. *dun*; Pap² 78 s.v. *dun*; *Dómnu [...]* *au púsi númeș la [...]* *adunărli lu ápi mōș, án cări sa pėștiș* (Adunărilor de ape Domnul [...] le-a pus numele [de] mări, în care sunt peștii.) Pap M² 147/25; *Mári ubăvílă ă~ la dunári viňurli, cu turli di cõntișă.* (Mare frumusețe e la culesul viilor, cu fel de fel de cântece.) Can T² 113/8; *Dúpu dunári rúbăllă, júnđi și gáđa cu fártáșil.* (După strânsul hainelor, ajunge și cimpoiul cu fărtașii.) Can T² 118/38.

Var.: **adunári.**

Et.: vezi **dun.**

dunát, dunată, pl. dunát, dunáti adj. Cap 120 s.v. *dun*; ALR II, 1, h. 56/012; Dms. **1.** Adunat; strâns (ca un ghem). *Țela din sindúk, dunát gșem, čur lă dăró.* (Pe cel din cufăr, strâns [= făcut] ghem, îl făcu ciur [= îl găuri].) DP 57/14. **2.** Cocoșat. ALR II, 1, h. 56/012.

Cup dunát. Strâns grămadă; cocoșat. *Tréja* [fĕátă] lă čucni [cu mešara] un rupt, cup dunát, urót, aĭ spunéu K'élči-din-čănúšă. (Cea de a treia [fată] l-a atins [cu mărul] pe unul rupt [= zdrențaros], strâns grămadă [= cocoșat], urát, îi ziceau K'élči-din-čănúšă.) Cerna T.

♦ *Ca di fur dunátă-ĭ.* (L i t. [Despre o casă] Parcă e prădată de hoți. [= Este numai sărăcie].) Cap² 179/26.

Et.: vezi *dun*.

dunăcrés, dunăcriri, dunăcrîi, dunăcrít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *năcrés.* A acri.

Var.: **duăcrés** (Dms s.v. *ăcrés*).

Et.: din *du-* + *năcrés* (s.v. *ăcrés*).

dunălbés, dunălbiri, dunălbîi, dunălbít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *nălbés.* A albi.

Et.: din *du-* + *nălbés* (s.v. *ălbés*).

dunăprășoás vezi **dunăprășós.**

dunăprășós, dunăprășóri, dunăprășói, dunăprășót vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *năprășoás.* A întinde; a ridica.

Var.: **dunăprășoás** (Dms s.v. *năprășoás*).

Et.: din *du-* + *năprășós*.

dunărănés, dunărăniri, dunărănîi, dunărănít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *nărănés.* A termina de hrănit; a îndopa.

Et.: din *du-* + *nărănés*.

dunăridés, dunăridiri, dunăridîi, dunăridít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *năridés.* A termina de împodobit.

Et.: din *du-* + *năridés*.

dunăscucăróás vezi **dunăscucărós.**

dunăscucărós, dunăscucăróri, dunăscucărói, dunăscucărót vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *născucăróás.* A sări.

Var.: **dunăscucăróás** (Dms s.v. *născucăróás*).

Et.: din *du-* + *născucărós*.

dunător, dunătoră, pl. dunători, dunători adj. și s.m. și f. Cap 121 s.v. *dun;* Dms. Culegător; strângător. *Albină*

dunătúără. (Albină lucrătoare [culegătoare].) Kats 97/8.

Var.: **dunătúór.**

Et.: din *dun* + *-ătór*.

dunătúór vezi **dunătór.**

dunătúrá, pl. dunătúr s.f. Dms.

1. Adunare; adunătură. 2. (Despre rană) Coptură, puroi.

Et.: din *dun* + *-ătúrá*.

Dúnăv n.pr. AtaM 6/10. Fluviul Dunărea.

Et.: sl. *Dunav*.

duncălț, duncălțari, duncălțái, duncălțát vb. I. *Tranz.* și *refl.* Dms s.v. *ăncălț.* A (se) încălța, a termina de încălțat.

Et.: din *du-* + *ncălț* (s.v. *ăncălț*).

duncărc, duncărcári, duncărcái, duncărcát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *ăncărc.* A termina de încărcat.

Et.: din *du-* + *ncarc* (s.v. *ăncărc*).

duncălzóás vezi **duncălzós.**

duncălzós, duncălzóri, duncălzói, duncălzót vb. IV. *Tranz.* și *refl.* Dms s.v. *ăncălzóás.* A (se) încălzi bine.

Var.: **duncălzóás** (Dms s.v. *ăncălzóás*).

Et.: din *du-* + *ncălzós* (s.v. *ăncălzós*).

dunc'ég, dunc'igári, dunc'igái, dunc'igát vb. I. *Tranz.* și *refl.* Dms s.v. *ănc'ég.* A (se) închea de tot.

Et.: din *du-* + *nc'leg* (s.v. *ănc'ég*).

dunc'lín, dunc'línári, dunc'línái, dunc'línát vb. I. *Refl.* Dms s.v. *ănc'ín.* A se închina.

Et.: din *du-* + *nc'ín* (s.v. *ănc'ín*).

duncópč, duncopčári, duncopčái, duncopčát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *ăncópč.* A termina de încheiat.

Et.: din *du-* + *ncopč* (s.v. *ăncópč*).

duncrivés, duncriviri, duncrivîi, duncrivít vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *ăncrivés.* A șchiopăta.

Et.: din *du-* + *ncrivés* (s.v. *ăncrivés*).

duncurún, duncurunári, duncurunáji, duncurunát vb. I. *Tranz. și refl.* Dms. A (se) termina slujba de cununie. *Cøn própi si duncurúnă, mămúșa ári lat di un fustán, la púni di gúșă la mirgásă.* (Când slujba de cununie e aproape terminată, nașa are luat [material] pentru o rochie, i-l pune miresei de gât.) Cerna T.

Et.: din *du-* + *ncurún* (s.v. *ăncurún*).

dundés, dundisári, dundisáji, dundisát vb. I. *Tranz. și refl.* Dms s.v. *ăndés.* A (se) îndopa.

Et.: din *du-* + *ndes* (s.v. *ăndés*).

dundiplés, dundiplíri, dundiplíji, dundiplít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *ăndiplés.* A împături, a termina de împăturit.

Et.: din *du-* + *ndiplés* (s.v. *ăndiplés*).

dundirég, dundirégázi, dundirés, dundirés vb. III. *Tranz.* Dms s.v. *ăndirég.* A conduce, a însoți.

Et.: din *du-* + *ndirég* (s.v. *ăndirég*).

dunéc, dunicári, dunicáji, dunicát vb. I. *Tranz. și refl.* Dms s.v. *nec.* A ucide; a (se) îneca.

Et.: din *du-* + *nec*.

dunfăș, dunfășári, dunfășáji, dunfășát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *ănfăș.* A termina de înfășat.

Et.: din *du-* + *nfaș* (s.v. *ănfăș*).

dunflămunđoás vezi **dunflămunđós.**
dunflămunđós, dunflămunđóri, dunflămunđóji, dunflămunđót vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *ănflămunđoás.* A flămânzi, a fi mort de foame.

Var.: **dunflămunđoás** (Dms s.v. *ănflămunđoás*).

Et.: din *du-* + *nflămunđós* (s.v. *ănflămunđós*).

dunfurlés, dunfurlíri, dunfurlíji, dunfurlít vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *ănfurlés.* A înflori.

Et.: din *du-* + *nfurlés* (s.v. *ănflurés*).

dungălbínés, dungălbíníri, dungălbíníji, dungălbínít vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *ăngălbínés.* A îngălbeni de tot.

Et.: din *du-* + *ngălbínés* (s.v. *ăngălbínés*).

dungărdés, dungărdíri, dungărdíji, dungărdít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *ăngărdés.* A termina de îngărdit.

Et.: din *du-* + *ngărdés* (s.v. *ăngărdés*).

dungl'et, dungl'itári, dungl'itáji, dungl'itát vb. I. *Intranz.* Dms s.v. *ăngxet.* A îngheta de tot.

Et.: din *du-* + *ngxet* (s.v. *ăngxet*).

dungl'it, dungl'itári, dungl'itáji, dungl'itát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *ăngxít.* A înghiți cu totul. *Ca u dăngxító pimintu, túntța si sculară tuăț trăjăx [...] și x-u băccără móna.* (Când pământul o înghiți cu totul, atunci toți trei [...] se sculară și-i sărutară mâna.) MP 150/21.

Var.: **dăngl'it.**

Et.: din *du-* + *ngl'it* (s.v. *ăngxít*).

dungrăș, dungrășári, dungrășáji, dungrășát vb. I. *Tranz. și refl.* Dms s.v. *ăngrăș.* A (se) îngrișa peste măsură.

Et.: din *du-* + *ngraš* (s.v. *ăngrăș*).

dungróp, dungrupári, dungrupáji, dungrupát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *ăngróp.* A termina de îngropat.

Et.: din *du-* + *ngrop* (s.v. *ăngróp*).

dungruș, dungrușári, dungrușáji, dungrușát vb. I. *Tranz. și refl.* Dms s.v. *ăngruș.* A (se) îngroșa.

Et.: din *du-* + *ngroș* (s.v. *ăngruș*).

dungunisés, dungunisíri, dungunisíji, dungunisít vb. IV. *Refl.* Dms s.v. *ăngunisés.* A se grăbi.

Et.: din *du-* + *ngunisés* (s.v. *ăngunisés*).

dunigrés, dunigríri, dunigríji, dunigrít vb. IV. *Tranz. și refl.* Dms s.v. *nigrés.* A (se) înegri.

Et.: din *du-* + *nigrés*.

dunjúr, dunjurári, dunjurái,
dunjurát vb. I. *Tranz.* și *intrans.* Dms s.v. *ănjúr.* A înjura.

Et.: din *du-* + *njur* (s.v. *ănjúr*).

dunluzoás vezi **dunluzós.**

dunluzós, dunluzóri, dunluzói,
dunluzót vb. IV. *Refl.* Dms s.v. *ănluzoás.*
A înnebuni (de-a binelea).

Var.: **dunluzoás** (Dms s.v. *ănluzoás*).

Et.: din *du-* + *nluzós* (s.v. *ănluzós*).

dunmurțoás vezi **dunmurțós.**

dunmurțós, dunmurțóri, dunmurțói,
dunmurțót vb. IV. *Intrans.* Dms s.v. *ănmurțoás.* A amorti de tot.

Var.: **dunmurțoás** (Dms s.v. *ănmurțoás*).

Et.: din *du-* + *nmurțós* (s.v. *ănmurțós*).

dunrușoás vezi **dunrușós.**

dunrușós, dunrușóri, dunrușói,
dunrușót vb. IV. *Tranz.* și *refl.* Dms s.v. *ănrșoás.* A (se) înroși de tot.

Var.: **dunrușoás** (Dms s.v. *ănrșoás*).

Et.: din *du-* + *nrușós* (s.v. *ănrșoás*).

dunslăbnés, dunslăbnéri, dunslăbní,
dunslăbnít vb. IV. *Intrans.* Dms s.v. *ănslăbnés.* A slăbi foarte tare.

Et.: din *du-* + *nslăbnés* (s.v. *ănslăbnés*).

dunsurđoás vezi **dunsurđós.**

dunsurđós, dunsurđóri, dunsurđói,
dunsurđót vb. IV. *Intrans.* Dms s.v. *ănsurđoás.* A surzi de tot.

Var.: **dunsurđoás** (Dms s.v. *ănsurđoás*).

Et.: din *du-* + *nsurđós* (s.v. *ănsurđós*).

dunșár vezi **dunșór.**

dunșór, dunșărári, dunșărái,
dunșărát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *ănșár.*
A termina de înșirat.

Var.: **dunșár** (Dms s.v. *ănșár*).

Et.: din *du-* + *nșór* (s.v. *ănșár*).

duntinirés, duntiniréri, duntinirí,
duntinirít vb. IV. *Intrans.* Dms s.v. *ăntinirés.* A întineri.

Et.: din *du-* + *ntinirés* (s.v. *ăntinirés*).

duntréb, duntribári, duntribái,
duntribát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *ăntreb.*
A întreba.

Et.: din *du-* + *ntreb* (s.v. *ăntreb*).

dunțáp, dunțápári, dunțápái,
dunțápát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *ăntáp.*
A înfige (adânc).

Et.: din *du-* + *nțap* (s.v. *ăntáp*).

dunțíng, dunțíndíri, dunțíns,
dunțíns vb. III. *Tranz.* și *refl.* Dms s.v. *ăntíng.* A (se) încinge.

Et.: din *du-* + *nțíng* (s.v. *ăntíng*).

dunúmir, dunumirári, dunumirái,
dunumirát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *númir.*
A termina de numărat.

Et.: din *du-* + *númir* (s.v. *ănúmir*).

dunvălés, dunvăléri, dunvălí,
dunvălít vb. IV. *Tranz.* și *refl.* Dms s.v. *ănvălés.* A (se) înveli, a (se) acoperi.

Et.: din *du-* + *nvălés* (s.v. *ănvălés*).

dunvártés, dunvártéri, dunvártí,
dunvártít vb. IV. *Tranz.* și *refl.* Dms s.v. *ănvártés.* A (se) învârti.

Et.: din *du-* + *nvártés* (s.v. *ănvártés*).

dunvéť, dunviťári, dunviťái,
dunviťát vb. I. *Tranz., intrans.* și *refl.*
Dms s.v. *ănvéť.* A învăța, a se obișnui.

Et.: din *du-* + *nveť* (s.v. *ănvéť*).

dunviěs, dunviéri, dunvií, dunviít
vb. IV. *Refl.* Dms s.v. *ănviěs.* A se răsuți.

Et.: din *du-* + *nviěs* (s.v. *ănviěs*).

duhá s.f. Pap² 78; Can² 391; Cap 121;
Dms. Oameni; lume; univers. *Tu fóst-aj*
maĵ júni an duhá. (Tu erai cel mai voinic
din lume.) Pap M² 139/22; *Si-x dať un cal*
cáfcu n-ári an duhá. (Să-i dați un cal
cum nu se [mai] află în lume.) Cap² 63/5;
Si dúsi lăngă mári și feási pri mári un
cunác țe nu vea tári pri duhá. (Se duse
lăngă mare și făcu pe mare [= pe malul
mării] un palat cum nu [mai] era [altul] în
lume.) Cap² 88/33; *Șătăĵĵ prin toată*
duháya. (S-a perindat prin toată lumea.)
AtaM 376/9; *Mómi si spárđi duháya, ți*
vĵer cu dáșu? aj s-lă jung-xom și s-lă

măncôm. (Măine e sfârșitul lumii, ce vrei [să faci] cu mieluțul? hai să-l tăiem și să-l mâncăm.) AtaM 369/5; *Duñáu si ntôárnă și țeasta s-țu fac*. (Să se răstoarne lumea și [tot] o să fac asta.) Cap² 178/3.

Álba duñá. Lumea celor vii, lumea de afară (în opoziție cu lumea de sub pământ). *Tunțea s-cunșasc iuă că iăș ișót an álba duñá*. (Atunci eu o să aflu că ai ieșit în lumea celor vii.) MP 18/14.

Dijgása duñá. Lumea celor morți, lumea de sub pământ. *La dúsi fičúru an dijgása duñá, iúndi sa muărți* (Îl duse pe băiat în lumea de sub pământ, unde sunt morții.) MP 156/6.

Neğgra duñá. Lumea celor morți. *Rămási fičúru an nğgra duñá*. (Băiatul rămase în lumea celor morți.) MP 18/16.

Súpra duñá. Lumea celor vii, lumea de deasupra (pământului). *Cøn si iăș la țupra duñá, s-la prinț únu pğr*. (Când o să ieși în lumea celor vii, să aprinzi un fir de păr.) MP 18/13.

Țea duñá. Lumea cealaltă (de dincolo). *Únu údi mult, până an țea duñá*. (Unul aude foarte bine, până în lumea cealaltă.) DP 59/20; *Dç-n an țestă duñá ună çară, an țea duñá dçu uor s-aț dau*. (Dă-mi o dată în lumea asta, ca să-ți dau de două ori pe lumea cealaltă.) Pap M² 69/8. **Spártă duñá**. Lume coruptă. Dms s.v.

♦ *Délmi máștur sã-n zicã duñá!* (Dacă [sunt] meșter așa să-mi zică lumea. = Se spune despre persoanele ambițioase dar nepricepute.) Pap M² 74/31.

Et.: tc. *dünya*.

duoică, pl. **duoiki** s.f. Cerna A/546; ALDM I, h. 489/1, 7. Doică.

Var.: *duilcă* (ALDM I, h. 489/1, 7).

Et.: bg. *dojka*, dr. *doică*.

duñ vezi **gădúñ**.

dúñă vezi **gădúñă**.

duoili vezi **dóili**.

duoispărți vezi **dóispărți**.

Duomn vezi **Domn**.

duorm vezi **dorm**.

duoğa vezi **dóili**.

duoguspărți vezi **dóispărți**.

duóvnic vezi **dóvnic**.

dup vezi **dúpu**.

dupasc, **dupăștiri**, **dupăscúj**,

dupăscút vb. III. *Tranz.* și *intrans.* Dms s.v. *pasc*. A paște până la îndestulare.

Et.: din *du-* + *pasc*.

dúpă vezi **dúpu**.

dupălăjés vezi **dupălés**.

dupălés, **dupăliri**, **dupălji**, **dupălít** vb. IV. *Intrans.* Dms s.v. *pălăjés*.

A ustura.

Var.: **dupălăjés** (Dms s.v. *pălăjés*).

Et.: din *du-* + *pălés*.

dupărlés, **dupărliri**, **dupărlji**, **dupărlít** vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *părlés*.

A pârli bine, a termina de pârlit.

Et.: din *du-* + *părlés*.

dupărçári vezi **dupărçiri**.

dupărçás vezi **dupărçós**.

dupărçiri, pl. **dupărçór** s.f. Can² 391; Dms. Rezemare, proptire.

Var.: **dăpărçári** (Can² 391), **dupărçári** (Dms).

Et.: vezi **dupărçós**.

dupărçós, **dupărçiri**, **dupărçji**, **dupărçót** vb. IV. *Tranz.* și *refl.* Pap¹ 43,

44, 77; Pap² 76, 78; Can² 391; Cap 121; ALR II s.n., 7, h. 1885/012; Dms. A se rezema, a se sprijini; a propti. *Dupărã-ti di míni*. (Sprijină-te de mine.) Cap² 121

s.v.; *Mi dupărçái di zid*. (M-am rezemat de zid.) Dms s.v.; *Dgådu și cu bába si dupărçás cu çópu*. (Bunicul și bunica se sprijină cu bastonul.) Dms s.v.; *Lă dupărçám zidu s-nu cădă căsa*. (Am proptit zidul să nu cadă casa.) Dms s.v.

Var.: **dăpărçós** (Cap 121 s.v.), **doápăr** (Pap² 76), **dópăr** (Pap¹ 77), **dópur** (Pap¹ 43), **dupărçás** (Dms s.v.), **duporçós** (Pap¹ 44).

Et.: bg. *dopiram*, mac. *dopira*.

dupärtälisés, dupärtälisíri, dupärtälisíj, dupärtälisít vb. IV. *Tranz.* și *refl.* Dms s.v. *pärtälisés*. A (se) zdrențui.

Et.: din *du-* + *pärtälisés*.

dupăspál', dupăspál'ári, dupăspál'áj, dupăspál'át vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *páspáx*. A presăra (cu ceva).

Et.: din *du-* + *páspáx*.

dupăstrés, dupăstríri, dupăstríj, dupăstrít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *păstrés*. A păstra, a pune bine.

Et.: din *du-* + *păstrés*.

dúpcă, pl. dúpki s.f. Cap 121; ALDM I, h. 97/7; ALDM II, h. 1165/7. 1. Gaură, groapă. *Măntrăcuști diră di eș și dumăkinlu dără únă dúpcă*. (Gospodarul vede dără [lăsată] de arici și făcu o groapă.) AtaM 365/11; *Zid zăzidan, var vărusan, nítu dúpcă, nítu prizórcă*. (Zid zidit, [cu] var vărut, nici tu gaură, nici tu fereastră. [Ghicitoare: Oul].) Cap² 162/24. 2. Vizuină. ALDM II, h. 1165/7.

Et.: mac., bg. *dupka*.

dupérd, dupeárdiri, dupirdúj, dupirdút vb. III. *Tranz.* Dms s.v. *perd*. A pierde totul.

Et.: din *du-* + *perd*.

dupíc, dupicári, dupicáj, dupicát vb. I. *Intranz.* Dms s.v. *pic*. A pica.

Et.: din *du-* + *pic*.

dupicájés, dupicáíri, dupicájj, dupicájít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *picájés*. A înfige complet.

Var.: *dupicnés* (Dms s.v. *picnés*).

Et.: din *du-* + *pică* țes.

dupicnés vezi *dupicájés*.

dupisájés, dupisáíri, dupisájj, dupisájít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *pisájés*. A termina de scris.

Et.: din *du-* + *pisă* țes.

dupiș, dupișári, dupișáj, dupișát vb. I. *Refl.* Dms s.v. *piș*. A se pișa.

Et.: din *du-* + *piș*.

dupizmés, dupizmíri, dupizmíj, dupizmít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *pizmés*. A pizmui, a invidia.

Et.: din *du-* + *pizmés*.

duplăscătés, duplăscătíri, duplăscătíj, duplăscătít vb. IV. *Refl.* Dms s.v. *plăscătés*. A se ciocni, a se izbi.

Et.: din *du-* + *plăscătés*.

duplăstés, duplăstíri, duplăstíj, duplăstít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *plăstés*. A termina de stivuit.

Et.: din *du-* + *plăstés*.

duplătés, duplătíri, duplătíj, duplătít vb. IV. *Tranz.* Cap 225 s.v. *plătés*; AtaM 60/26; Dms s.v. *plătés*. A plăti în întregime; a termina de plătit.

Et.: din *du-* + *plătés*.

dupléc, duplicári, duplicáj, duplicát vb. I. *Refl.* și *intranz.* Dms s.v. *plec*. A se apleca; a pleca.

Et.: din *du-* + *plec*.

duplinés, dupliníri, dupliníj, duplinít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *plinés*. A jefui.

Et.: din *du-* + *plinés*.

dupliștés, dupliștíri, dupliștíj, dupliștít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *pliștés*. A turti de tot.

Et.: din *du-* + *pliștés*.

duplóng vezi *duplóng*.

duplóng, duplónđiri, duplónș, duplóns vb. III. *Intranz.* Dms s.v. *plóng*. A înceta să plângă.

Var.: *duplóng* (Dms).

Et.: din *du-* + *plong*.

dúpo vezi *dúpu*.

dupórt, dupurtári, dupurtáj, dupurtát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *port*. A duce, a purta până la capăt.

Et.: din *du-* + *port*.

duporós vezi *dupărós*.

duprājós vezi *duprājós*.

duprājós, duprājóri, duprājói, duprājót vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *prājós*. A prăji; a termina de prăjit.

Var.: *duprājós* (Dms).

Et.: din *du-* + *prăjǎs*.

duprăscăjés, duprăscăiri, duprăscăiǎ,
duprăscăit vb. IV. *Tranz.* Dms s.v.
prăscăjés. A stropi peste tot, a termina de
stropit.

Et.: din *du-* + *prăscăjés*.

duprăsnés, duprăsniri, duprăsnii,
duprăsnit vb. IV. *Intranz.* Dms s.v.
prăsnés. A o lua la fugă.

Et.: din *du-* + *prăsnés*.

duprășoás vezi **duprășós**.

duprășós, duprășóri, duprășói,
duprășót vb. IV. *Tranz.* Dms s.v.
prășoás. A termina de prășit.

Var.: **duprășoás** (Dms).

Et.: din *du-* + *prășós*.

duprătisnés, duprătisniri, duprătisnii,
duprătisnit vb. IV. *Tranz.* Dms s.v.
prătisnés. A apăsa puternic cu palma.

Et.: din *du-* + *prătisnés*.

dúpri vezi **di pri** (s.v. *di*¹).

dupricăjǎs vezi **dupricăjós**.

dupricăjós, dupricăjóri, dupricăjói,
dupricăjót vb. IV. *Intranz.* Dms s.v.
pricăjǎs. A-și termina vorba.

Var.: **dupricăjǎs** (Dms s.v. *pricăjǎs*).

Et.: din *du-* + *pricăjós*.

dupridún, dupridunári, dupridunái,
dupridunát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *pridún*.
A termina de adunat.

Et.: din *du-* + *pridún*.

dupriminés, dupriminiri, dupriminii,
dupriminít vb. IV. *Refl.* Can² 384; Cap
104, 121, 234 s.v. *priminés*; Dms. A
termina de îmbrăcat. *Ca s-dăpriminés,*
mămúșa ș-u le căldărúșca și cu únă kítcă
di busiúic [...] și áu dúți la băsércă.
(Când termină cu îmbrăcatul, nașa își ia
căldărușa împreună cu un buchet de
busuioc [...] și o duce la biserică.) Can
T² 117/10.

Var.: **dăpriminés**.

Et.: din *du-* + *priminés*.

duprintórn, duprinturnári,
duprinturnái, duprinturnát vb. I. *Tranz.*
Dms s.v. *printórn*. A răsturna.

Et.: din *du-* + *printórn*.

dúpu prep. Pap² 78; Can² 391; Cap
121; ALR II s.n., 5, h. 1499/012; ALR II
s.n., 6, h. 1817/012, h. 1818/012; Cerna
A/31; ALDM I, h. 217/6; Dms. 1. După,
în spatele, în urma; în căutarea. *Un dęđ,*
zúua-ı pri sup pimint, nõaptęa-ı dúpu úșă.
(Un bătrân, ziua-i pe sub pământ, noaptea
e după ușă. [Ghiculoare: Brăzdarul
plugului].) Pap M² 51/14; *Un dęđu n-am*
c-un dınti dúpu cap. (Am un bătrân cu un
dinte după cap. [Ghiculoare: Cosorul].)
Pap M² 50/2; *Dúpu unęc vacót işó năfără.*
(După puțin timp ieși afară.) W 66/9; *Di*
Mănăstır málă si puturčó dúpu șazıřót di
anı dúpu lántili mőur. ([Cei din]
mahalaua Mănăstır [a localității Nõnti]
s-a[u] turcit după șaizeci de ani în urma
celorlalte mahalale.) Can T¹ 263/26–27;
Ántru triúșă ılı dúpu căsă, sfăca lunđinę
aș ári únă gárdină di zarzuvát. (În fața
curții sau după casă, fiecare locuitor din
Lunđin își are o grădină de zarzavat.) Can
T¹ 262/9; *Dúpa trei meș, dęđu la trimęsi*
ără an grădină. (După trei luni, bătrânul
îl trimise din nou în grădină.) Pap
M² 164/19; *Dăpă nõuă an, argățlă*
șfărșıră cunáka șu țárlu vini să-u vęádă.
(După nouă ani, lucrătorii terminară
palatul și împăratul veni să-l vadă.)
Cap² 106/30; *Z-dúsi dúpu ıál, lă ndiręasi*
până la únă răscrõsnıță. (Merse în urma
lui, îl însoți până la o răscruce.) AtaM
373/31; *Și măını táti cu sétira dúpu ıel.*
(Și tata azvârli cu secera în urma lui.)
Cap² 30/6; *Ficóru la lăsó dúpu ıel și*
brıcu. (Băiatul lăsă și briciul în urma lui.)
Pap M¹ 14/23; *Ficóru că si fęsi gărnuță di*
me!, árá drácu, dup el, únă cfáccă.
(Băiatul se făcu bob de mei, iar dracul,
după el, cioară.) Pap M¹ 22/24; *Cónili să*
látră dúpu tını. (Câinele o să latre în urma

ta.) Pap M¹ 13/8; *Io işó~ și să ubidés dúpă ca!*. (Eu am ieșit și ca să mă uit după cai.) DP 46/6; *Mi duc dúpú ápu*. (Mă duc după [= în căutare de] apă.) ALR II s.n., 6, h. 1818/012; *Si dúsi dúpú mǎrti ca să- l ja súflitu la fiçór di la mǎrti*. (Se duse în căutarea morții ca să-i ia de la moarte sufletul băiatului.) Cap² 23/6. **2.** Cu; la. *Țérbu, ca picasí din múnti ca sóra-sa si maritǒ dúpú fiçóru lu ampirátu, si duțǎ sfácǎ sérǎ la pǎrta lu ampirátu*. (Cerbul, când înțelese, din munte, că soră-sa s-a măritat cu fiul împăratului, se ducea în fiecare seară la poarta împăratului.) Pap M¹ 16/16–17; *Ácu mi aris ǎști, si li i dau cǎlbili și s-mi tucmǎs dúpú ǎ*. (Dacă îmi place, o să i le dau brățile și o să mă logodesc cu ea.) MP 34/19; „*Io s-ti ansór*”; „*Mi dúpǎ cári?*”; „*Dúpú fǎta lu ampirátu*”. („Eu o să te însor”; „Dar cu care?”; „Cu fata împăratului”) Cap² 131/38–40; *Țista fiçór să la ansór dúpǎ nõastrǎ fǎtǎ*. (Pe băiatul ăsta o să-l însor cu fata noastră.) Cap² 51/28; *Țel vrút-au să ansǎrǎ dúpú ǎ*. (El voia să se însoare cu ea.) Pap M² 142/7; *Fǎta-u mǎritǎj dúpú țela fiçóru ți la vǎaj trimés*. (Am măritat fata cu băiatul pe care l-ai trimis.) DP 190/25; *Ti dau, Venu móri, dúpú ușinéfu*. (Te dau, măi Vena, la ușinéfu [= locuitor din Óșin].) Cap² 18/11. **3.** Potrivit cu. *Dinzúr ǎnzúr sucárde ǎri gǎitǎn róși, vinǎt ja négru, dúpú vrǎsta lu ómu*. (Sarica are de jur împrejur găitan [= șnur] roșu, albastru sau negru, potrivit cu vârsta omului.) Can T¹ 265/3. **4.** Din cauza. *Xǎnǎ limbǎ nu putem noi [...] să nõilǎzim țe đți: noi na leǎgǎ ca cu fúnǎ, zǒli pjérdim dúpú ǎ și ne muncǒm avacǎ*. (Limba străină noi nu putem [...] să înțelegem ce zice: pe noi ne leagă precum cu frânghia; pierdem zile din cauza ei și ne chinuim în zadar.) Pap M¹ 29/25.

Dúpú ți loc. conj. După ce. *Dúpú ți si candisi lúpu, ancalicǒ lisíta pri țel*. (După ce lupul se înduplecă, vulpea încălecă pe el.) Pap M¹ 24/32; *Dúpú ți la tǎlcǎști vampíru, nu mor víki lǎnti víti*. (După ce îl omoară pe vampir, nu mai mor alte vite.) Can T¹ 271/10; *Dúpǎ țe ntrǒ ǎnúntru, cațǒ să si șǎtǎjǎscǎ prin grǎdinǎ*. (După ce intră înăuntru, încep să se plimbe prin grădină.) Pap M² 163/40; *Dǎpǎ țe zǎmǎntri ansús, au vizú fǎta*. (După ce se uită în sus, o văzu pe fată.) Cap² 105/31; *Dípú țe dǎrǎ un úrdin, si priturná ǎrǎ si dǎrǎ lǎntu di la prima*. (După ce făcea un rând, se întorcea din nou să facă altul de la început.) Pap M² 155/12.

Var.: **dǎpǎ, dípú, dup, dúpǎ, dúpó.**

Et.: lat. *de post*.

dupustǎnés, dupustǎniri, dupustǎniǎ, dupustǎnit vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *pustǎnés*. A obosi, a se extenua.

Et.: din *du-* + *pustǎnés*.

durǎri s.f. Cap 115 s.v. *dor²*; Dms. Tăiat de lemne. *Lupǎtǎrli si duc lǎ durǎrǎ*. (Tăietorii de lemne se duc la tăiat lemne.) Cap 115 s.v. *dor²*.

Et.: vezi *dor²*.

dúrǎ s.f. Cap 121. Cuvânt de adresare către o mamă vitregă; răutate. *Dúro nõǎgrǎ, mi mǎncǎș*. (Răutate [ce ești], m-ai omorât.) Cap² 185/14.

Et.: lat. *durus, -a* (Cap 121 s.v.).

durǎtúrǎ, pl. durǎtúr s.f. Cap 115 s.v. *dor²*, 121; Dms. Tăiere (de lemne). *Dulǎccǎ di durǎtúrǎ*. (Secure de tăiat lemne.) Cap 115 s.v. *dor²*.

Et.: din *dor²* + *-ǎtúrǎ*.

durbés vezi **drubés**.

dúre adv. Dms. Destul.

Et.: tc. *dur* (mac. *duri*).

Dúrǎ vezi **Dúri**.

durǎri, pl. durér s.f. Can² 391; ALR II s.n., 6, h. 1815/012; AtaM 283/19; Dms. Durere. *Lǎc bun di durǎri di dinț*.

(Leac bun pentru durere de dinț.) ALR II s.n., 6, h. 1815/012.

Var.: **durəri** (AtaM 283/19).

Et.: din *dor*³.

durəri vezi **durçări**.

durfulát, durfulátă, pl. **durfulát, durfuláti** adj. Cap 117, 121; Dms. Rotund. An *ğăp tu aĭ un drufulát lucrú*. (Ai în buzunar un lucru rotund.) MP 184/15; *Dústa ți áĭă drufulát și zălunguvăsc, túcu și slúpca áĭu i álbă*. (Nu numai că e rotund și alungit, dar și coaja îi e albă.) MP 184/22.

Var.: **drufulát**.

Et. nec.

Dúri n.pr. Pap² 78; Can² 391; Cap 121. Nume de cal întors (castrat).

Var.: **Dúrça** (Cap 121), **Durija** (Can² 391).

Et.: tc. *doru*, bg. *dorija*.

Durija vezi **Dúri**.

durjă pl. **durji** s.f. Dms. Lopată de fier.

Et.: bg. *djurija* (tc. *dürü*).

durisés, durisiri, durisii, durisit vb. IV. *Refl.* Cap 121; ALR II s.n., 4, h. 1199/012. A-și farda obraji.

Et. nec.

duritúra, pl. **duritúr** s.f. Can² 391; Cap 114 s.v. *dçari*, 121; Dms. Durere.

Et.: din *dor*³+ *-itúra*.

durmíndăreça adv. ALDM I, h. 362/1, 3. Dormind; adormit.

Var.: **durmíndurleça** (ALDM I, h. 362/1).

Et.: de la *dorm*.

durmíndurleça vezi **durmíndăreça**.

durmíri s.f. Dms. Culcare, culcat. *Si nĭlĕsiră príntru ĭe! ca s-la ampártă la durmíre an lántă udájă*. (Se înțeleseră între ei ca, la culcare, să-l separe în altă odaie.) Can T¹ 282/38.

Et.: vezi *dorm*.

durmitizát¹, pl. **durmitizátur** s.n. Dms. Moțăială.

Et.: vezi *durmitéz*.

durmitizát², durmitizátă, pl. **durmitizát, durmitizáti** adj. Cap 121 s.v. *durmitéz*. Somnoros.

Et.: vezi *durmitéz*.

durmitizári s.f. Cap 121 s.v. *durmitéz*; Dms. Moțăială.

Et.: vezi *durmitéz*.

durmités vezi *durmitéz*.

durmitéz, durmitizári, durmitizáj, durmitizát vb. I. *Intranz.* Pap² 78; Can² 391; Cap 121; ALR I, 1, h. 75/012; Dms. **1.** A dormita, a moțái. *Nu durmitéză, túcu șçal di ti cúlca!* (Nu [mai] moțái, scoală-te să te culci!) Cap 121 s.v. **2.** A dormi profund. Pap² 78. **3.** A se închina la Dumnezeu. Pap² 78.

Var.: **durmités** (Pap² 78).

Et.: lat. *dormitare*.

durnári vezi **durnári**.

durnári s.f. AtaM 48/12, 121/4, 242/4. Dormire, somn.

Var.: **durnári** (AtaM 48/12).

Et.: vezi *dorm*.

durçád vezi **durçód**.

durçám vezi **durçóm**.

durçód, durçódiri, durçós, durçós vb. III. *Intranz.* Dms s.v. *rçad*. A râde, a termina de râs.

Var.: **durçád** (Dms).

Et.: din *du-* + *rçd*.

durçóm, durçámari, durçámáj, durçámát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *rçam*. A scurma.

Var.: **durçám** (Dms).

Et.: din *du-* + *rçm*.

duruçós vezi **duruçós**.

duruçós, duruçóri, duruçói, duruçót vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *ruçós*. A termina de luat prânzul.

Var.: **duruçós** (Dms s.v. *ruçós*).

Et.: din *du-* + *ruçós*.

durudés, durudéri, durudíj, durudít vb. IV. *Tranz.* și *refl.* Can² 385; Cap 105, 252 s.v. *rudés*; Dms s.v. *rudés*. A (se)

naște, a termina de născut, a încheia nașterea. *Ca dărudęști, la anćinúșă și la spēlă [micu] cu răkíă.* (După ce se naște, îl presară [pe prunc] cu cenușă și îl spală cu rachiu.) Can T² 116/15; *Ĭel stătú cóna pánă si dărudęscă și feási țea lámhă ținț răsłán.* (El stătu acolo până să termine de născut și balaurul născu cinci lei.) Cap² 143/27.

Var.: **dărudés.**

Et.: din **du-** + **rudés.**

duruiés vezi **dărujés.**

durunés, duruníri, duruníj, durunít

vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *runés.* A fărâmița.

Et.: din **du-** + **runés.**

durúp, durúpiri, durúps, durúpt *vb.*

III. *Tranz.* Dms s.v. *rup.* A rupe, a termina de rupt.

Et.: din **du-** + **rup.**

durút, durútă *pl. durúț, durúti* *adj.*

și *s.m.* și *f.* Dms. Iubit, dorit. *Ăș lă șțătă durútu.* (Își așteaptă iubitul.) Dms s.v.

Et.: vezi **dor**³.

duș, dúșă, pl. duș, dúsi *adj.* Pap² 77

s.v. *duc*; Can² 392 s.v. *dúțiri*; Cap 118 s.v. *duc*; Dms s.v. *duc*. **1.** Dus. F i g. Terminat; mort. *Ra duș.* (Era mort.) Pap M² 69/20; *Fráti-nu mári s-la dar cá dúșă ĩeș.* (Să-l faci [la loc] pe frate-meu cel mare, că ești terminată [dacă n-o faci].) Cap² 66/9. **2.** Adus. *Tufęacu ra duș din Sărúnă.* (Pușca era adusă de la Salonic.) Dms s.v.

Et.: vezi **duc**¹ **duc**².

dusáp, dusápári, dusápáj, dusápát

vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *sap.* A termina de săpat.

Et.: din **du-** + **sap.**

dusár, dusárári, dusáráj, dusárát *vb.*

I. *Tranz.* Dms s.v. *sar.* A pune sare.

Et.: din **du-** + **sar** (s.v. *ănsár*).

dusátor, dusátorári, dusátoráj,

dusátorát *vb.* I. *Refl.* Dms s.v. *sátor.* A se sătura.

Et.: din **du-** + **sátor.**

dusădés, dusădíri, dusădíj, dusădíť

vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *sădés.* A termina de sădit.

Et.: din **du-** + **sădés.**

dusărút, dusărutári, dusărutáj,

dusărutát *vb.* I. *Tranz.* Dms s.v. *sărút.* A săruta.

Et.: din **du-** + **sărút.**

duscád, duscădeări, duscăzúj,

duscăzút *vb.* I. *Tranz.* Dms s.v. *scad.* A scădea.

Et.: din **du-** + **scad.**

duscăld, duscăldári, duscăldáj,

duscăldát *vb.* I. *Refl.* Dms s.v. *scald.* A se scălda, a termina de scăldat.

Et.: din **du-** + **scald.**

duscáp, duscăpári, duscăpáj,

duscăpát *vb.* I. *Intranz.* Cap 122, 259 s.v. *scap*; Dms s.v. *scap.* A scăpa de toate. F i g. A fi ruinat, scăpătat.

Et.: din **du-** + **scap.**

duscăpit, duscăpitári, duscăpitáj,

duscăpitát *vb.* I. *Intranz.* Can² 385; Cap 105; Dms s.v. *scăpit.* (Despre soare) A apune de tot. *Din țe căsă di ĩndi rudęști mullári nu si scęți níj un lucrú nafără ca si dăscăpită sęrili.* (Din casa în care naște o femeie nu se scoate niciun lucru afară până să nu apună soarele.) Can T² 116/34.

Var.: **dăscăpit, discăpit** (Can² 385 s.v. *dăscăpit*).

Et.: din **du-** + **scăpit.**

duscăpát, duscăpátă, pl. duscăpát,

duscăpátí *adj.* Cap 259 s.v. *scap*; Dms. Scăpătat, ruinat; ratat. *Ăĭ duscăpát.* (E scăpătat.) Cap² 178/12; *Lăs-la, căvájnicu, c-ăĭ duscăpát.* (Lasă-l, săracul, că e ruinat.) Cap² 178/13; *Nu-ĭ bun di țíva; ăĭ duscăpát.* (Nu-i bun de nimic; e un ratat.) Dms s.v.

Et.: vezi **duscáp.**

duscăpitári, pl. duscăpitór *s.f.* Cap

105 s.v. *dăscăpit*; Dms. Apus (de soare). *Stătú mult vácót cóna, pánă la dăscăpitáręa sęáriluĭ.* (Stătu multă vreme

acolo, până la apusul soarelui.) Cap² 90/22.

Var.: **dăscăpitări**.

Et.: vezi **duscăpit**.

duscăpităt, *pl.* **duscăpitătur** *s.n.*

Dms. Apus de soare.

Et.: vezi **duscăpit**.

duscót, **duscótiri**, **duscós**, **duscós** *vb.*

III. *Tranz.* Dms s.v. *scot*. A separa; a înlătura. *Di că-^o duscutçám pála, ál gru^oám vráu cu lupáta, spițili răzburviti prin grăn si țasă disúpră.* (După ce înlăturam paiele, răscoleam grămada de grâu cu lopata, încât spicele amestecate prin grâu să iasă deasupra.) AtaM 354/22.

Et.: din **du-** + **scot**.

duscúlt, **duscultári**, **duscultáj**,

duscultăt *vb.* I. *Tranz.* Dms s.v. *scult*.

A asculta tot, până la sfârșit. *Ma țela duçóvnicu ra criilát; că duscultó, a! zisi [...]* „*bun a! fășeș*”. (Însă duhovnicul era isteț; după ce ascultă până la sfârșit, îi zise [...] „i-ai făcut [un] bine”.) DP 146/33.

Et.: din **du-** + **scult**.

duscúnd, **duscúndiri**, **duscúns**,

duscúns *vb.* III. *Tranz.* și *refl.* Dms s.v. *scund*. A (se) ascunde bine.

Et.: din **du-** + **scund**.

duscúp, **duscupíri**, **duscupíj**,

duscupít *vb.* I. *Tranz.* Dms s.v. *scup*.

A scuipa, a termina de scuipat.

Et.: din **du-** + **scup**.

duscútur, **duscuturári**, **duscuturáj**,

duscuturát *vb.* I. *Tranz.* Dms s.v. *scutúr*.

A scutura bine, a termina de scuturat.

Et.: din **du-** + **scútur**.

duseámin, **dusiminári**, **dusimináj**,

dusiminát *vb.* I. *Tranz.* Dms s.v. *seámin*.

A termina de semănat.

Et.: din **du-** + **seámin**.

duseățir, **dusițirári**, **dusițiráj**,

dusițirát *vb.* I. *Tranz.* Dms s.v. *seățir*.

A termina de secerat. *Că si fățeau mar [siminătúrli], cøn raș cuățpi, li sițirám ați că li dusițirám t^oati țeăști, nápta*

triÍirám. (Când creșteau mari [semănăturile], când erau coapte, le seceram și după ce terminam de secerat toate astea, apoi treieram. AtaM 383/2.

Et.: din **du-** + **seățir**.

dusfârșés vezi **dusfârșós**.

dusfârșoás vezi **dusfârșós**.

dusfârșós, **dusfârșóri**, **dusfârșói**,

dusfârșót *vb.* IV. *Tranz.* Can² 391; Cap

122, 263 s.v. *sfârșós*; Dms s.v. *sfârșoás*.

A termina. *Ca dusfârșós cu óli, trec si picurári! cări li gunés óli [printru dóuli fócure].* (După ce termină cu oile, trec și ciobanii care mână oile [printre cele două focuri].) Can T¹ 270/22; *Uómu, că*

dusfârșá lucrú, stățá noapțea di lá spilá [âmpirátu]. (Omul, după ce termina treaba, stătea noaptea și-l spála [pe împărat].) AtaM 394/4; *Dăscărcă lucrili și cățó la spiláręa. Ca dăsfârșó, li tinsi la suári s-úscă.* (Descărcă lucrurile și se apucă de spălat. Când termină [de spălat], le întinse la soare să se usuce.) MP 136/15.

Var.: **dăsfârșós**, **dusfârșés** (Cap 263 s.v. *sfârșós*), **dusfârșoás** (Dms).

Et.: din **du-** + **sfârșós**.

dusfirés, **dusfiríri**, **dusfiríj**, **dusfirít**

vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *sfirés*. A fluiera, a termina de fluierat.

Et.: din **du-** + **sfirés**.

dusirbés, **dusirbíri**, **dusirbíj**, **dusirbít**

vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *sirbés*.

A termina [= a înceta] lucrul.

Et.: din **du-** + **sirbés**.

duslábés vezi **duslábnés**.

duslábnés, **duslábńiri**, **duslábńij**,

duslábńít *vb.* IV. *Intranz.* Dms s.v. *slábńés*. A slăbi.

Var.: **duslábés** (Dms s.v. *slábńés*).

Et.: din **du-** + **slábńés**.

dusmăcnés vezi **dusmucăjés**.

dusmintés, **dusmintíri**, **dusmintíj**,

dusmintít *vb.* IV. *Refl.* Dms s.v. *smintés*.

A se încurca.

Et.: din **du-** + **smintés**.

dusmucăjés, dusmucăiri, dusmucăi,
dusmucăit vb. IV. *Tranz.* Dms. A smuci.

Var.: **dusmăcnés** (Dms s.v.).

Et.: din *du-* + *smucăjés*.

duspárg, duspárđiri, duspárs, duspárt
vb. III. *Tranz.* Cap 122, 271 s.v. *sparg*;
Dms. A împrăștia. *Li duspárg alíz búbili.*
(Împrăștia viermii de mătase cum se
cuvine.) Cap 271 s.v. *sparg*.

Et.: din *du-* + *sparg*.

duspún, duspuniri, duspús, duspús
vb. III. *Tranz.* Cap 122, 273 s.v. *spun*;
Dms s.v. *spun*. A termina de spus. *Până si*
duspún tu, gúpca la făsi și la trimęsi la
prușiręa. (Până să termini tu ce ai de spus,
țigancă l-a făcut [= a născut pruncul] și l-a
trimis la cerșit.) Cap² 197/33.

Et.: din *du-* + *spun*.

duspuvidés, duspuvidiri, duspuvidi,
duspuvidit vb. IV. *Refl.* Dms s.v.
spuvidés. A se spovedi; a-și termina
spovedania.

Et.: din *du-* + *spuvidés*.

dusrăcăjés, dusrăcăiri, dusrăcăi,
dusrăcăit vb. IV. *Tranz.* Dms s.v.
srăcăjés. A termina de mâncat (de sorbit).

Et.: din *du-* + *srăcăjés*.

dústa vezi **dósta**.

dustáu, dustári, dustătúj, dustát
vb. I. *Intranz.* Dms s.v. *stau*. A înceta.

Et.: din *du-* + *stau*.

dustăfsés, dustăfsiri, dustăfsi,
dustăfsit vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *stăfsés*.
(Despre aluat) A se opri din dospit.

Et.: din *du-* + *stăfsés*.

dustimnés, dustimniri, dustimni,
dustimnit vb. IV. *Intranz.* și *tranz.* Dms.
A se întuneca, a se lăsa întuneric profund.

♦ *L-u dustimnit.* (L i t. I s-a întunecat.
= I s-a urât [de ceva]; i s-a pus pata.) Dms
s.v.

Et.: din *du-* + *stimmnés*.

dustimnit¹ s.n. Dms. Beznă.

Et.: vezi *dustimnés*.

dustimnit², dustimnită, pl. dustimnit,
dustimniti adj. Dms. Întunecat, în beznă.

Et.: vezi *dustimnés*.

dustinés, dustiniri, dustini, dustinit
vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *stinés*. A se opri
din oftat.

Et.: din *du-* + *stinés*.

dusting, dustinđiri, dustins, dustins
vb. III. *Tranz.* Dms s.v. *sting*. A stinge.

Et.: din *du-* + *sting*.

dustirpés, dustirpiri, dustirpi,
dustirpit vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *stirpés*.
A stărpi, a distruge.

Et.: din *du-* + *stirpés*.

dustricór, dustricurári, dustricurái,
dustricurát vb. I. *Tranz.* și *refl.* Dms s.v.
stricór. A strecura de tot, a termina de
strecurat. *Că si dustricurá [strigla], ăň*
țădilă rămăňă brónza. (După ce se
strecura de tot [străgheața], în strecurătoare
rămânea brânza.) AtaM 399/22.

Et.: din *du-* + *stricór*.

dustrimés, dustrimiri, dustrimi,
dustrimit vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *strimés*.
A termina de răsturnat brazde.

Et.: din *du-* + *strimnés*.

dustring, dustrinđiri, dustrins,
dustrins vb. III. *Tranz.* Dms s.v. *string*.
A termina de strâns.

Et.: din *du-* + *string*.

dustúp, dustupári, dustupái,
dustupát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *stup*.
A astupa bine.

Et.: din *du-* + *stup*.

dustúr s.n. Cap 122, 258 s.v. *sătúl*;
Dms. Permisiune, voie. „*Dę-ń dustúr béri*
păn la mirindi pănă s-mi ved cu tá șa”. *Și*
ă-I deđadi dustúr. („Dă-mi permisiune
măcar până la chindie ca să mă văd cu
familia”. *Și ea i-a dat permisiunea.*)
Cap² 144/44–145/1.

Et.: tc. *destur* (bg. *destur*).

dusturlqác vezi **dusturlqóc**.

dusturlóc *s.n.* Dms. Libertate. *Cu dusturlúcu ți l-ári dat, úmbra di ništíri si țăpéști.* (Datorită libertății pe care le-a dat-o, se risipește umbra neștiinței.) Pap M¹ 29/17.

Var.: **disturlúc, dusturlóc** (Dms), **dusturlúc** (Dms s.v.).

Et.: din *dustúr* + *-lóc*.

dusturlúc vezi **dusturlóc**.

dusučóás vezi **dusučós**.

dusučós, dusučóri, dusučói, dusučót *vb.* IV. *Tranz.* Dms s.v. *sučóás*. A răsuca de tot.

Var.: **dusučóás** (Dms s.v. *sučóás*).

Et.: din *du-* + *sučós*.

dusúd, dusudári, dusudáj, dusudát *vb.* I. *Intranz.* Dms s.v. *sud*. A asuda de tot.

Et.: din *du-* + *sud*.

dusúflăm vezi **dusúflum**.

dusúflum, dusuflári, dusufláj, dusuflát *vb.* I. *Intranz.* Dms s.v. *súflăm*. A termina de suflat, a nu mai sufla.

Var.: **dusúflăm** (Dms s.v. *súflăm*).

Et.: din *du-* + *súflum*.

dușaméu vezi **dușamé**.

dúșă, pl. dúși *s.f.* Pap² 78; Cap 122. Suflet; ființă. F i g. Arătare, monstru. *Că sări únă dúșu, piri, sáldi noi cu Tumbuli-bej scăpóm bilgá.* (Când sări dintr-o dată monstrul, pieri [neamul], numai noi și *Tumbuli-bej* abia scăparăm.) Pap M² 150/39.

Var.: **dúșu**.

Et.: mac., bg. *duša*.

dușamé, pl. dușaméur *s.f.* Cap 122; ALR II, 1, h. 237/012; ALR II s.n., 1, h. 134/012; ALR II s.n., 4, h. 1234/012; Dms. 1. Dușumea. 2. Pat de iarbă sub claia de fân.

Var.: **dușaméu** (ALR II s.n., 4, h. 1234/012), **dușámęá** (ALR II, 1, h. 237/012), **dușemé** (Cap 122 s.v.), **dușemęá** (ALR II s.n., 1, h. 134/012),

dușumé (Cap 122 s.v.; Dms), **dușuméu** (Cap 122 s.v.).

Et.: tc. *döşeme* (înv. *duşeme*, Suci 317) (mac. *duşeme*, bg. *djuşeme*).

dușámęá vezi **dușamé**.

dușăróás vezi **dușărós**.

dușărós, dușăróri, dușărói, dușărót *vb.* IV. *Tranz.* Dms s.v. *șăróás*. A broda.

Var.: **dușăróás** (Dms s.v. *șăróás*).

Et.: din *du-* + *șărós*.

dușătájés, dușătáiri, dușătáj, dușătáit *vb.* IV. *Refl.* Can² 391; Cap 122, 283 s.v. *șătájés*; Dms s.v. *șătájés*. A se sătura de plimbare. F i g. A-și face nevoie. „*Ca să nu la úllj lócu, șătájá-ți pri rópá, ca să-ú știj*”. *Picuráru, fikíru, bucurós, bucurós, si isșátái pri rópá și, tamán si dușătái, si dištító.* („Ca să nu uiți locul, fă-ți nevoie pe piatră, ca s-o recunoști”. Ciobanul, bietul de el, bucuros nevoie mare, își făcu nevoie pe piatră și, tocmai când termină, se trezi.) Can T² 280/20.

Et.: din *du-* + *șătájés*.

dúșcă *s.m.* Dms. Suflețel. *Meu dúșcă.* (Suflețelul meu.) Dms s.v.

Et.: din *dușă* + *-că*.

dușéc, pl. dușeáți și dușeáță *s.n.* Cap 122; Cerna A/789; ALDM II, h. 709/2, 3, h. 710/1–7; Dms. Saltea. *Áți că-ń șternú dușeáță, áți na izgustím cu túrtá cáldă.* (Și mi-a așternut saltele și ne-am ospătat cu turtă caldă.) Cap² 114/27; *Zănșărát, niști pri pérníți, niști pri dușeáți, Kírășeám cu pçáçili plíni.* (Înșirați, unii pe perne, alții pe saltele, cinsteam [= închinam] cu ulcioarele pline.) DP 83/7.

Pun dușéc. A face avere. Cap² 219/4.

Var.: **dușjác** (ALDM II, h. 709/2, 3, h. 710/2, 3).

Et.: tc. *döşek* (mac. *dušek*, bg. *djušek*).

dușemé vezi **dușamé**.

dușemęá vezi **dușamé**.

dușjác vezi **dușéc**.

dușmán, *pl. dușmán* *s.m.* Pap¹ 44; Pap² 78; Can² 391; Cap 122; Cerna A/1685; ALDM III, h. 1428/1–7; Dms. Dușman. *Lăgát, bra! vidéț țe fáți cõnili și dușmánu Cúsi-cucóti.* (Alergați, măi! vedeți ce face câinele și dușmanul de Cocoșel-fără-coadă.) Pap M² 138/7; *Uzõ cã nu-ı bun lúcrú, cã dușmánu ra maj júni.* (Auzi că nu e de bine, că dușmanul era mai puternic.) DP 68/1; *Fuzít, dușmán, cã ıá-la Niță capidán, cãti pátru sùti di súfliti, la un trișnic, tãlcãști.* (Fugiți, dușmanilor, că iată-l pe Niță căpitanul, [care] omoară câte patru sute de suflete dintr-o lovitură.) Cap² 140/6; *Cõn uzõrã șa, dușmáni! si spãrúrá și fuzirã.* (Când auziră așa, dușmanii se speriară și fugiră.) Cap² 140/8; *Cálu la gãzıeá dușmániı cu picıóarili.* (Calul călca dușmanii cu picioarele.) MP 68/7. F a m. (la vocativ). Dragule, drăguțule. [*Fiçóru*] *cãntá și un șõaric zisi: „lásã ıo si cõnt și fuı tu, dușmánuli, cã pirıș”.* ([Băiatul] cânta și un șoarece îi zise: „lasă să cânt eu și tu fugi, drăguțule, că [altfel] ai murit [= ești mort]”). Cap² 76/22; *Nãpõı-ti cã dusés-ıti, dușmánuli.* (Întoarce-te, că te-ai dus, dragule.) Pap M² 69/31.

♦ *Dõmnú di bun, dușmán níıi un.* (Dumnezeu cu bine și fără dușmani.) Pap M² 55/32; *Ápa dõarmi, dușmánu nu dõarmi.* (Apa doarme, dușmanul nu doarme.) Pap M² 69/25; *Maj bun dușmán ítru dicót priıátıl budãló.* (Mai bine dușman viclean decât prieten prostănac.) Cap² 178/8.

Et.: tc. *düşman* (dial. *dușman*, Suciu 316) (mac. *dușman*).

dușmãncã, *pl. dușmãnci* *s.f.* Dușmancă. *Di ıündi ișõ ııãsta dușmãncã? ııãsta dușmãncã s-ti mãncã tını.* (De unde s-a ivit dușmanca asta? Dușmanca asta o să te mănânce pe tine.) MP 90/24.

Et.: din *dușmán* + *-cã*.

dușmanlõc vezi **dușmãnlõc**.

dușmãnlõc vezi **dușmãnlõc**.

dușmãnlõc *s.n.* Cap 122 s.v. *dușmán*; Dms. Dușmãnie.

Var.: **dușmanlõc** (Cap 122 s.v. *dușmán*), **dușmãnlõc** (Dms).

Et.: tc. *dușmanlık* (bg. *dușmanlãk*, mac. *dușmanlak*).

dușmãncãști *adv.* Cap 122 s.v. *dușmán*; Dms. În dușmãnie; ca între dușmani. *S-nu-ı sirbész dușmãncãști.* (Să nu-mi lucrezi în dușmãnie.) Dms s.v.

♦ *Priıatlıõcu, priıatlıõc, áma isápu, dușmãncãști.* (L i t. Prietenia, prietenie, dar socoteala, ca între dușmani. = Frate, frate, dar brânza e pe bani.) Cap² 197/14.

Et.: din *dușmán* + *-cãști*.

dușmãnos, **dușmãnosã**, *pl. dușmãnos*, **dușmãnosı** *adj.* Dms. Dușmãnos, rãuvoitor.

Et.: din *dușmán* + *-õs*.

dușmãnilã *s.f.* Dms. Dușmãnie.

Et.: din *dușmán* + *-ılã*.

dúșnic *s.m.* Dms. (La cuptorul de cărbuni) Rãsuflãtoare.

Et.: mac., bg. dial. *dușnik*.

dușõád vezi **dușõd**.

dușõári vezi **dușõri**.

dușõás vezi **dușõs**.

dușõát vezi **dușõt**.

dușõd, **dușãdçári**, **dușãzúı**, **dușãzút** *vb.* II. *Intranz.* Can² 385; Cap 105, 122, 285 s.v. *șõd*; Dms s.v. *șõad*. A sta până la sfãrsit.

Var.: **dãșõd** (Can² 385; Cap 105),

dușõád (Dms s.v. *șõad*).

Et.: din *du-* + *șõd*.

dușõri, *pl. dușõr* *s.f.* Can² 391; Dms. Respirație.

Var.: **dușõári** (Dms).

Et.: vezi **dușõs**.

dușõs, **dușõri**, **dușõı**, **dușõt** *vb.* IV. *Intranz.* Can² 391; Cap 122; Dms. A respira; a adulmea. *Greı dușãști, vã ıri loș.* (Respirã greu, o fi bolnav.) Dms s.v.

Var.: **dușoás** (Dms).
Et.: mac., bg. **duša**.
dușót, *pl.* **dușótur** *s.n.* Dms.
 Răsuflare, respirație.
Var.: **dușoát** (Dms).
Et.: vezi **dușós**.
dușpritrnés, **dușpritrniri**, **dușpritrniđ**,
dușpritrnit *vb.* IV. *Intranz.* Dms s.v. *spritrnés*.
 A scăpăra; a da foc cu chibritul.
Et.: din **du-** + **spritrnés**.
duștérg, **duștérgđiri**, **duștérs**, **duștérs**
vb. III. *Tranz.* Dms s.v. *șterg*. A șterge
 peste tot, a termina de șters.
Et.: din **du-** + **șterg**.
duștérn, **duștéárniri**, **duștirniđ**,
duștirniút *vb.* III. *Tranz.* Dms s.v. *ștern*.
 A așterne peste tot, a termina de așternut.
Et.: din **du-** + **ștern**.
duștét, **duștitári**, **duștitáđ**, **duștitát**
vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *ștet*. A nu mai
 aștepta.
Et.: din **du-** + **ștet**.
duștucnés, **duștucniri**, **duștucniđ**,
duștucnit *vb.* IV. *Refl.* Dms s.v. *ștucnés*.
 A nu se mai afunda.
Et.: din **du-** + **ștucnés**.
dúșu vezi **dúșă**.
dușugúbă *s.f.* AtaM 108/15, 286/3.
 Furtună, intemperie.
Et.: mac. dial. **dușuguba**.
dușumé vezi **dușámé**.
dușuméu vezi **dușámé**.
duťac, **duťacđari**, **duťacúđ**, **duťacút**
vb. II. *Intranz.* Dms s.v. *tac*. A nu mai
 tăcea.
Et.: din **du-** + **tac**.
duťal, **duťalári**, **duťaláđ**, **duťalát** *vb.*
 I. *Tranz.* Can² 391; Cap 122, 288 s.v. *ta!*;
 Dms s.v. *ta!*. A termina de tăiat, a tăia de
 tot. *Cđn să la duťalá [bręástu], măgári!*
s-la trágă năfără, s-nu la lásă să cădă ăn
trap. (Când o să-l termine de tăiat
 [ulmul], măgarii să-l tragă afară, să nu-l
 lase să cadă în râu.) Cap² 77/42; *Nu*
putúră să-đ duťalá [tapóla]. (Nu putură

să-l taie de tot [plopul].) Can T¹ 278/38;
Până s-la duťalá [birbęáđili], fićóru bírda
ađ vizú [fęáta]. (Până să-l termine de tăiat
 [berbecul], băiatul o văzu [pe fată] din
 nou.) DP 115/5; *Tălără, tălără tótă zúđa*
și je! *nu-đ putúră duťalári [tapóla].*
 (Tăiară, tăiară toată ziua și nu putură să-l
 termine de tăiat [plopul].) Can T¹ 278/43.

Et.: din **du-** + **ta!**.

duťalčós vezi **duťalčós**.

duťalčós, **duťalčóri**, **duťalčóđ**,
duťalčót *vb.* IV. *Tranz.* Cap 122, 289 s.v.
tălčós; Dms s.v. *tălčós*. A ucide, a
 omori. *Muráru mi duťalčđ di kutéc, nu vez*
că și mozácu lá si-n cúră din cap?
 (Morarul m-a omorât în bătaie, nu vezi că
 și creierul a început să-mi curgă din cap?)
 Cap² 118/14.

Var.: **duťalčós** (Dms s.v. *tălčós*).

Et.: din **du-** + **tălčós**.

duťalát, **duťalátă**, *pl.* **duťaláđ**,
duťaláti *adj.* Cap 122, 288 s.v. *ta!*; Dms
 s.v. *ta!*. Tăiat. *Ma bręástu, cđn fu duťalát,*
[...] la trási pri je! ăn trap. (Însă ulmul,
 când fu tăiat, [...] îl trase pe el în pârâu.)
 Cap² 77/44; *Urmánu din Zčaná ăđ*
duťalát. (Pădurea din Zčaná e tăiată.) Dms
 s.v.

Et.: vezi **duťal**.

duťarčós vezi **duťarčós**.

duťarčós, **duťarčóri**, **duťarčóđ**, **duťarčót**
vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *tărčós*. A pisa de
 tot, a termina de pisat.

Var.: **duťarčós** (Dms s.v. *tărčós*).

Et.: din **du-** + **tărčós**.

duťórc, **duťórcđiri**, **duťórcđ**, **duťórcđ** *vb.*
 III. *Tranz.* AtaM 226/24; Dms s.v. *torc*.
 A termina de tors.

Et.: din **du-** + **torc**.

duťót, **duťótă** *pron.* Cap 122, 297 s.v.
tot; Dms. Tot, întreg.

♦ *Nu-đ duťót.* (Nu e tot [= întreg la
 minte].) Cap² 201/13.

Et.: din **du-** + **tot**.

dutrág, dutráđiri, dutrás, dutrás vb. III. *Tranz.* și *intrans.* Dms s.v. *trag*. A nu mai trage; a nu mai suferi.

Et.: din *du-* + *trag*.

dutrăjés, dutrăiri, dutrăirăi, dutrăirát vb. IV. *Intrans.* Dms s.v. *trăjés*. A nu mai răbda.

Et.: din *du-* + *trăjés*.

dutrăiur, dutrăirári, dutrăirăi, dutrăirát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *trăir*. A termina de treierat.

Et.: din *du-* + *trăiur*.

dutrăpés, dutrăpíri, dutrăpíi, dutrăpít vb. IV. *Intrans.* Dms s.v. *trăpés*. A nu mai răbda.

Et.: din *du-* + *trăpés*.

dutręámur, dutrimurári, dutrimurăi, dutrimurát vb. I. *Intrans.* Dms s.v. *trémur*. A nu mai tremura.

Var.: **dutrémur** (Dms s.v. *trémur*).

Et.: din *du-* + *tręámur*.

dutréc, dutręátiri, dutricúi, dutricút vb. III. *Intrans.* Can² 391; Cap 122, 300 s.v. *trec*; Dms s.v. *trec*. A trece cu totul. *Ca dutricură tóti ó'li și cáprili, tricúm și noi.* (După ce trecură toate oile și caprele, trecurăm și noi.) Can T¹ 270/33; *Ca dătricú askírímęa, s-turnó năpřáí.* (După ce trecu soldășimea [= oștirea], se întoarse.) MP 66/20.

Var.: **dătréc**.

Et.: din *du-* + *trec*.

dutrémur vezi **dutręámur**.

dučuqás vezi **dučuqós**.

dučuqós, dučuqóri, dučuqói, dučuqót vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *tučqás*. A termina de ascuțit.

Var.: **dučuqós** (Dms s.v. *tučqás*).

Et.: din *du-* + *tučqós*.

du túnd, dutúndiri, dutúns, dutúns vb. III. *Tranz.* Dms s.v. *tund*. A termina de tuns.

Et.: din *du-* + *tund*.

duťupés, duťupíri, duťupíi, duťupít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *ťupés*. A termina de topit.

Et.: din *du-* + *ťupés*.

duťurés, duťuríri, duťuríi, duťurít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *ťurés*. A arunca.

Et.: din *du-* + *ťurés*.

duťușqás vezi **duťușqós**.

duťușqós, duťușqóri, duťușqói, duťușqót vb. IV. *Intrans.* Dms s.v. *tușqás*. A nu mai tuși.

Var.: **duťușqás** (Dms s.v. *tușqás*).

Et.: din *du-* + *tușqós*.

duťás, duťęásiri, duťisúi, duťisút vb. III. *Tranz.* Dms s.v. *ťas*. A termina de țesut.

Et.: din *du-* + *ťas*.

duťă, în expr. **Cu duťă** Cap 122; ALR II s.n., 5, h. 1289/012. Joc de copii: în buși, de-a pietricelele.

Et. nec.

duťăņęári vezi **duťęniri**.

duťănút, duťănútă, pl. **duťănúť, duťănúťi** adj. Dms. Reținut, sfios. *Nu-ť scot lať din rost, că-ť mult duťănút.* (Nu-i scot o vorbă din gură, deoarece e foarte sfios.) Dms s.v.

Et.: vezi **duťęn**.

duťărpés, duťărpíri, duťărpíi, duťărpít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *ťărpés*. A goli complet.

Et.: din *du-* + *ťărpés*.

duťęári vezi **duťíri**.

duťęérn, duťęérniri, duťęérnúi, duťęérnút vb. III. *Tranz.* Dms s.v. *ťęérn*. A termina de cernut.

Et.: din *du-* + *ťęérn*.

duťért, duťértári, duťértái, duťértát vb. I. *Refl.* Dms s.v. *ťert*. A nu se mai certa.

Et.: din *du-* + *ťert*.

duťín, duťínári, duťínái, duťínát vb. I. *Intrans.* Can² 385; Cap 122, 309 s.v. *ťínă*; Dms. A termina de luat cina.

Ca *dățină*, *găidăgôja ia dără la sfăca om*, *dirip țirút, căti un năbét*. (Când termină de cinat, cimpoierul face câte un rând [= o cântare] pentru fiecare om, după cum i s-a cerut.) Can T² 118/20; *Pópa al' zisi la pupădíja*: „*duținăș, pupădíi?*”; „*Ja, duțináj*”. (Popa îi zise preteșei: „Ai terminat de cinat, preteșă?”; „Iaca, am terminat”.) Cap² 31/36-37; *Ca duținără, zisiră țéla fićóri!*: „*Côți, nínu, șa fățéj la noj ?*” (Când terminară de cinat, băieții ziseră: „Mătușă, de ce ne făceai așa [= de ce ne-ai făcut asta]” ?) Cap² 58/13; *Ca duținără áldi ampirátu, ampirátu zisi la izmiķar ca si mánăncă și el*. (Când terminară de cinat neamurile împăratului, împăratul îi zise slujitorului să mănânce și el.) Cap² 86/17.

Var.: *dățin* (Cap 105).

Et.: din *du-* + *țin*.

dúțiri s.f. Pap² 77 s.v. *duc*; Can² 391, 392 s.v. *duc*; Cap 118 s.v. *duc*; Dms. *Ducere*; venire. *Și la dúțire și la fuzire cântáu cónțiți*. (Și la venire și la plecare cântau cântece.) Can T¹ 266/26.

Var.: *duțări* (Dms s.v.).

Et.: vezi *duc*².

duțăn vezi *duțón*.

duțăniri vezi *duțóniri*.

duțón, *duțóniri* și *duțănări*, *duțănúj*, *duțănút* vb. III și II. *Refl.* Dms s.v. *țan*. A se ține; a se abține. *Ĭel, cõt au vizú, nu putú să si duțónă și căzú di pri scand*. (El, când o văzu, nu putu să se țină și căzu de pe scaun.) Pap M² 162/30; *Mi duțănúj, lumíntra si fățéá țivá*. (M-am abținut, altminteri se întâmpla ceva.) Dms s.v.; *Că picăsi cum áj lucrú, pópa nu si putú duțănări*. (Când înțelese cum stă treaba, popa nu se putu abține.) DP 44/17.

Var.: *duțăn* (Dms s.v. *țan*).

Et.: din *du-* + *țan*.

duțóniri s.f. Dms. Reținere, sfială.

Var.: *duțănări* (DP 44/17), *duțăniri* (Dms).

Et.: vezi *duțón*.

duubidés, *duubidiri*, *duubidij*, *duubidít* vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *ubidés*. A nu mai căuta, a termina de căutat.

Et.: din *du-* + *ubidés*.

duuđidisés, *duuđidisiri*, *duuđidisij*, *duuđidisít* vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *uđidisés*. A termina de potrivit.

Et.: din *du-* + *uđidisés*.

duuľudés, *duuľudiri*, *duuľudij*, *duuľudít* vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *uľudés*.

A potrivi, a aranja.

Et.: din *du-* + *uľudés*.

duumărqás vezi *duumărós*.

duumărós, *duumăróri*, *duumărój*, *duumărót* vb. IV. *Refl.* Dms s.v. *umărqás*. A se obosi, a se istovi.

Var.: *duumărqás* (Dms s.v. *umărqás*).

Et.: *du-* + *umărós*.

duúng, *duúngiri*, *duúngș*, *duúngș* vb. III. *Tranz.* Dms s.v. *ung*. A unge complet, a termina de uns.

Et.: din *du-* + *ung*.

duurbés, *duurbíri*, *duurbíj*, *duurbít* vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *urbés*. A orbi.

Et.: din *du-* + *urbés*.

duurájqás vezi *duurájós*.

duurájós, *duurájóri*, *duurájój*, *duurájót* vb. IV. *Tranz.* și *refl.* A (se) înarma, a termina înarmarea. Dms s.v. *urájqás*.

Var.: *duurájqás* (Dms s.v. *urájqás*).

Et.: din *du-* + *urájós*.

duúrdin, *duúrdinári*, *duúrdináj*, *duúrdinát* vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *úrdin*. A termina de pus în ordine.

Et.: din *du-* + *úrdin*.

duúsc, *duuscári*, *duuscáj*, *duuscát* vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *usc*. A usca de tot.

Et.: din *du-* + *usc*.

duutrujés, *duutruiri*, *duutruij*, *duutruít* vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *utrujés*.

A otrăvi.

Et.: din *du-* + *utrujés*.

duvár, *pl. duvár* *s.m.* AtaM 164/20.
Zid înalt.

Et.: tc. *duvar* (mac., bg. *duvar*).

duvǎdés, **duvǎdîri**, **duvǎdîj**, **duvǎdît**
vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *vǎdés*. A termina
de prășit.

Et.: din *du-* + *vǎdés*.

duuvés vezi **duvés**.

duuvés vezi **duvés**.

Dúvvi vezi **Dúvi**.

duvǎptés, **duvǎptîri**, **duvǎptîj**,
duvǎptît *vb.* IV. *Tranz.* Dms s.v. *vǎptés*.
A vopsi tot, a termina de vopsit.

Et.: din *du-* + *vǎptés*.

duvǎrusés, **duvǎrusîri**, **duvǎrusîj**,
duvǎrusît *vb.* IV. *Tranz.* Dms s.v.
vǎrusés. A vǎrui tot, a termina de vǎruit.

Et.: din *du-* + *vǎrusés*.

duvǎrvés, **duvǎrvîri**, **duvǎrvîj**,
duvǎrvît *vb.* IV. *Refl.* Dms s.v. *vǎrvés*.
A se perinda.

Et.: din *du-* + *vǎrvés*.

duvǎca *adv.* Dms. Totdeauna; pe
vecie. *Di duvǎca s-ti am.* (O să te am
totdeauna [în amintire].) Dms s.v.

Et.: mac., bg. *doveka*.

duvés, **duvîri**, **duvîj**, **duvît** *vb.* IV.
Tranz. și *refl.* Cap 116 s.v. *dóvnic*, 122;
Dms. A (se) spovedi. „*Cóta și cóta vǎmiñ
am tǎlcót, túcu si pǎti s-mi duvés?*”. *Ărǎ
țela aǐ zîsi: „nu pot s-ti duvés”.* („Atâția
și atâția oameni am omorât, se poate să
mă spovedești?”. Iar acela îi zise: „nu pot
să te spovedesc.”) Cap² 99/21–22; *El la
Priblijén si dúsi si duvǎscǎ.* (La [= în
ziua de] Schimbarea la față el se duse să
se spovedească.) Cap² 99/15; *Cǎ uzǎ cǎti
ári fat, nu lǎ duvî.* (Când auzi câte
făcuse, nu-l spovedi.) DP 146/8; *Sam
duvît, pot s-mi cumînic.* (Sunt spovedit,
pot să mă împărtășesc.) Dms s.v.

Var.: **duuvés**, **duuvés**.

Et.: din *du-* + *uvés*.

duvéglu, **duviglári**, **duvigláj**,
duviglát *vb.* I. *Tranz.* Dms s.v. *véglu*.
A păzi, a termina de păzit.

Et.: din *du-* + *véglu*.

Dúvi *s.f. pl.* Cap 122; Wild h. 501a/3,
4, 6, 7; Dms. Sărbătoare religioasă
creștină care cade la 50 de zile după Paști;
Rusalii.

Var.: **Dúvvi** (Dms).

Et.: bg. *duhovi (dni)* Cap 122; cf. și
BER I 450, s.v. *duh*.

duvilés, **duvilîri**, **duvilîj**, **duvilît** *vb.*
IV. *Intranz.* și *refl. impers.* Cap 122;
Cerna A/689; Dms. A i se urî, a se
plictisi; a se sătura (de ceva).

Ăn duvileǎști, **ăñ ți duvileǎști**. A i se
urî. *Țela dǎdu túcu șǎdǎ și kirkézi! aǐ
purtáu ápu, lǎmni, pǎmni, di tǎti lucrili; cǎ
la duvilî, zísirǎ: aǐ sǎ-ǐ turím ápu pupurítǎ
prísti el.* (Bătrânul doar stătea, iar
cerchezii îi aduceau apă, lemne, pâine, de
toate; când li se urî, ziseră: hai să aruncăm
peste el apă clocotită.) Cap² 43/25; *Cǎ la
duvilî la kirkéj [...] aǐ zísira: amán, bra,
dǎdu, ți-ǐ țéstǎ șǎdǎri di tîni?* (Când li se
urî cerchezilor, [...] îi ziseră: vǎleu, măi,
moșule, ce-i statul ăsta pe tine?) Cap²
44/5; *Unǎ zúuǎ, cǎ-ǐ si duvilî, zîsi: ǐo s-mi
duc si-ñ la ubidés cǎsmétu.* (Într-o zi,
când se sătură [de viața lui] zise: o să mă
duc să-mi caut norocul.) Cap² 134/5; *Ăñ ți
duvilî di stǎre pri scand.* (M-am săturat de
stat pe scaun.) Cerna A/689; *Ăncǎ nu ță-
duvilîtǎ?* (Încă nu te-ai plictisit?) Dms
s.v.; *Cǎ-ñ duvilîra, li vindúǐ [vǎo ǐi].* (Când
mi s-a urât [de ele], le-am vândut [oile].)
AtaM 392/8; *Cǎta si fǎți; ăñ ți duvilî.*
(Atâta se poate [= gata], m-am săturat.)
Dms s.v.

Et.: bg. *dovolja (se)* (BER I 175, s.v.
*volja*²).

duvînd, **duvîndîri**, **duvîndúǐ**,
duvîndút *vb.* III. *Tranz.* Dms s.v. *vînd*.
A vinde tot, a termina de vândut.

Et.: din *du-* + *vînd*.

duvîntur, duvînturári, duvînturâi, duvînturát vb. I. *Tranz.* Dms s.v. *vîntur*. A vântura; a termina de vânturat.

Et.: din *du-* + *vîntur*.

duviruîés, duviruîri, duviruîi, duviruít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *viruîés*. A crede.

Et.: din *du-* + *viruîés*.

duvitusés, duvitusíri, duvitusîi, duvitusít vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *vitusés*. A pleca, a dispărea.

Et.: din *du-* + *vitusés*.

duvizés, duvizíri, duvizîi, duvizít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *vizés*. A broda; a termina de brodat.

Et.: din *du-* + *vizés*.

duvlăçoás vezi **duvlăçoás**.

duvlăçoás, duvlăçóri, duvlăçoîi, duvlăçóť vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *vlăçoás*. A scărmana (lână); a termina de scărmanat.

Var.: **duvlăçoás** (Dms s.v. *vlăçoás*).

Et.: din *du-* + *vlăçoás*.

duvlădés, duvlădíri, duvlădíi, duvlădíť vb. IV. *Refl.* Dms s.v. *vlădés*. A umbla, a merge; a cutreiera.

Et.: din *du-* + *vlădés*.

duvliçoás vezi **duvliçoás**.

duvliçoás, duvliçóri, duvliçoîi, duvliçóť vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *vliçoás*. A trage, a târi.

Var.: **duvliçoás** (Dms s.v. *vliçoás*).

Et.: din *du-* + *vliçoás*.

duvóm, duvumári, duvumâi, duvumát vb. III. *Intranz.* Dms s.v. *vom*. A voma, a termina de vomat.

Et.: din *du-* + *vom*.

duvrăjçoás vezi **duvrăjçoás**.

duvrăjçoás, duvrăjóri, duvrăjóîi, duvrăjóť vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *vrăjçoás*. A spune tot ce are de spus.

Var.: **duvrăjçoás** (Dms s.v. *vrăjçoás*).

Et.: din *du-* + *vrăjçoás*.

duvuzoás vezi **duvuzoás**.

duvuzoás, duvuzóri, duvuzóîi, duvuzóť vb. IV. *Tranz.* și *refl.* Dms s.v. *vuzoás*. (Despre ghem) A (se) deșira.

Var.: **duvuzoás** (Dms s.v. *vuzoás*).

Et.: din *du-* + *vuzoás*.

duzăvălés, duzăvălíri, duzăvălíi, duzăvălít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *zăvălés*. A acoperi.

Et.: din *du-* + *zăvălés*.

duzdrúmin, duzdruminári, duzdruminâi, duzdruminát vb. I. *Tranz.* AtaM 73/22, 105/6. A zdrobi, a stâlci. Fig. A istovi, a epuiza.

Et.: din *du-* + *zdrúmin*.

duzdruminát, duzdruminátă, pl. duzdruminát, duzdrumináťi adj. AtaM 73/22, 105/6. Istovit, epuizat; zdruncinat.

Et.: vezi *duzdrúmin*.

duzézír, duzízírári, duzízírâi, duzízírát vb. IV. *Intranz.* Dms s.v. *zézír*. A degera de tot.

Et.: din *du-* + *zézír*.

duzén s.n. Dms. Armonie; acord.

Et.: tc. *düzen* (bg. *djuzen, duzen*).

duzíc, duziťiri, duziş, duzís vb. III. *Tranz.* Dms s.v. *zic*. A termina de zis. *Nîi nu duzîsi și zăcăťó s-la bátă.* (Nici nu termină de zis și începu să-l bată.) DP 113/5; *Păn să duzică „vur tupúz”, că zăcăťó: dó și dó.* (Până să termine de zis „învărte-te, buzdugane!”, numai că începu: dă-i și dă-i.) DP 113/12.

Et.: din *du-* + *zic*.

duzidés, duzidíri, duzidíi, duzidít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *zidés*. A termina de zidit.

Et.: din *du-* + *zidés*.

duzmăróri vezi **dizmăróri**.

duzmărós vezi **dizmărós**.

duzugrăvés, duzugrăvíri, duzugrăvíi, duzugrăvít vb. IV. *Tranz.* Dms s.v. *zugrăvés*. A zugrăvi complet; a termina de zugrăvit.

Et.: din *du-* + *zugrăvés*.

duzvolă *s.f.* AtaM 287/27, 28. Permis; autorizație.

Var.: **dózvolă** (AtaM 287/27).

Et.: mac. **dozvola**.

dvor, *pl.* **dvórá** și **dvóru** *s.n.* Can² 392; Cap 122; Cerna A/673; Dms. Curte. *Sínu, ăń dvor, săptă diréc, li bágă [păńili]*. (Fiule, pune [penele] în curte, sub stâlp.) Cap² 109/38; *Áńtră an dvóru di băsércă*. (Intră în curtea bisericii.) Cap² 121/19; *Si ńńtri ăń dvóru di cunác, cóla ári un tręam, ăń tręam ári un căfės di*

furlínă. (O să intri în curtea palatului, acolo este o tindă, în tindă e o colivie de aur.) DP 167/15; *Áńtră tńńiru prin pőártă ăń dvor*. (Ginerele intră pe poartă în curte.) Cerna T; *Cásili [...] au tóti dvórá cu gárdín dinjúr di ńńli*. (Casele [...] au toate curți cu grădini în jurul lor.) Can T² 112/36; *Găńńili li lęa smăğălca din dvóru lu cumșija*. (Uliul a luat găinile din curtea vecinului.) Dms s.v.

Et.: mac., bg. **dvor**.